

МАРКО ГАНЧЕВ

СБОГОМ НА
ТАЛАСЪМИТЕ
И ДРУГИ ПРИКАЗКИ

МАРКО ГАНЧЕВ
СБОГОМ НА ТАЛАСЪМИТЕ И
ДРУГИ ПРИКАЗКИ

chitanka.info

КАК ПРОПАДНА ЕДНО ВЕЛИКО ИЗОБРЕТЕНИЕ

Имало едно време един татко. Тоя татко имал едно момче. Дотук добре. Лошото е, че тоя татко много обичал да поучава своето момче. И нещо още по-лошо — да му дава за пример себе си: че той навремето бил много добро момче. И как може сега точно неговото момче да не е също така много добро момче.

Щом момчето се върнело поизцапано от игра на топчета или с яке, разпрано от някоя ограда, бащата изваждал албума със снимки от времето, когато той бил момче, и заговарял:

— Гледай какво чисто и спретнато момче съм бил аз. Вземай пример от татко си, бе момче.

И на снимката наистина се виждало едно чисто и спретнато момче. Сегашното момче поисквало да възрази, че и него го измиват и издокарват, когато е за снимка. Но таткото му казал остро: като не знае друго, поне да знае да мълчи.

Един ден момчето се завърнало от училище, изпоцапано с водни бои почти от главата до петите.

— Последния час имахме рисуване — казало то на татко си.

Разбира се, тия думи били излишни.

— Дай поне да видя дали си нарисувал и нещо друго, освен себе си — избоботил таткото.

Момчето извадило блока си. Подало на баща си рисунката. Доста нескопосано били наплескани няколко слоя боя един върху друг. Трудно можело да се разбере какво е нарисувано, ако отдолу момчето не било написало: „Ваза“.

Момчето знаело много добре сега какво ще последва, както и подсетливите от вас вече се сецат.

Таткото се поровил малко в стария семеен шкаф и извадил албумчето със своите рисунки от ученическите си години.

— А ето как рисуваше баща ти навремето — тръснал под носа му чистата рисунка на една ваза. — Можех и художник да стана, но

предпочетох радиоинженерството.

Момчето знаело, че трябва да замълчи засрамено, но не знаело точно колко време ще трябва да продължи тая сцена. Добре че някой позвънил остро и припряно на вратата и таткото отишъл да отвори. Нахълтал един приятел на таткото, с когото работели заедно в радиозавода.

— Еврика! — викал новодошлият. — Победа!

Момчето се учудило, че тоя път гостът не носи под мишница таблата за игра, а някакъв чудноват апарат, приличен на магнитофон и на мелничка за месо едновременно.

— Готово. Тръгна. Цялата пречка била в един кондензатор...

Отдъхвайки си, гостът се загледал учудено към двете рисунки.

— Я! Ама вие май тъкмо мене сте чакали. Телепатия, а? Къде ви е контактът?

И разположил апарата си на масата.

Скоро момчето разбрало в какво се състои цялата работа. Този приятел на таткото, и той инженер в радиозавода, от дълго време работел над едно изобретение. И най-после успял да го осъществи. Нямал търпение да дочака до сутринта, когато щели да изпробват изобретението в завода, та дотичал да се похвали на своя приятел.

Изобретението било магнитофон за прослушване на картини. Магнитофонът действал на един прост принцип. Учените отдавна били открили, че когато човек рисува, четката едновременно с боите запечатва върху рисунката и звуковете, които се носят наоколо.

Рисува си, да кажем, Микеланджело „Страшният съд“ и си свири с уста. И мелодията остава запечатана под боите. Рисува си Ван Гог слънчогледите, а хазяйката му се кара, че не си е платил наема. Толкова интересни неща ще се научат за миналите епохи!

И ето че епохалното изобретение за разчитането на тия звукове било готово и включено в контакта.

— Картината се пъха тука — обяснявал изобретателят, слагайки рисунката на момчето в отвора, който приличал на фуния от мелничка за месо.

Светнали зелени индикатори, чуло се жужене и пращане. Изобретателят завъртял копчетата за настройване и тримата изслушали записа на всичко, което станало в часа по рисуване, докато момчето нанасяло боите върху листа. Разбира се, записът не бил пълен, защото,

както вече бе казано, момчето наплескало и много боя върху дрехите си, а магнитофонът не бил пригоден да прослушва и облекло. Но и откъслеците, които се чули, били достатъчни, за да продължи бащата да има лошо мнение за своето момче.

— Теодоре, след часовете отиваме ли при кучетата? — ясно прозвучал шепотът на момчето.

— Там сме — отвърнал Теодор. — Само че преди това ще те бия на топчета.

— Ще ме биеш друг път — озъбило му се момчето. — Никой още не ме е бил на топчета.

— Никой ли? Ами баща ти? — ехидно запитал Теодор.

— Той не ме бие на топчета, а за топчета. Задето се връщам с изкаляни колене.

Изведнъж шепотът на момчето се сменил от силен мъжки глас:

— Дай поне да видя дали си нарисувал и нещо друго, освен себе си?

Това бил гласът на таткото, който също се бил запечатал върху рисунката на момчето, понеже боите още не били изсъхнали, когато то си дошло в къщи преди малко и баща му се скарал.

Изобретателят извадил от магнитофона със сияещо лице рисунката на момчето, изключил апарата, за да не прегрява, и запитал:

— Е, какво? Работи, а?

Таткото и момчето не отговорили нищо, но в очите им отговорът се четял ясно:

— Докъде стигна техниката, брей!

Изобретателят, естествено, бил много възбуден и нетърпелив, та не оставил апарата си дълго да почива.

— Хайде пак — рекъл той и го включил отново. А във фунията пъхнал рисунката на таткото от времето, когато той бил момче.

Дълго време се чувал само шум, подобен на детско подсмърчане.

— Край. Повреди ти се апаратът — казал таткото.

— Не се е повредил. Това си е детско подсмърчане — отговорил спокойно изобретателят.

И наистина това било подсмърчането на таткото от времето, когато той бил момче.

— Още ли все тая ваза цапотиш? — проечал силен мъжки глас. Говорел таткото на своето момче. Тоест, дядото на сегашното момче.

Тогавашното момче и сегашен татко продължило да подсмърча от апарата и се заоправдавало през плач:

— Ами... ъ-ъ-ъ... учителката каза пак да я прерисувам... За пети път. Недей ми пречи, че ако пак оплескам листа, ще трябва и шести път...

— И седми ще ти е малко. Какви мърльовци сте бе! Ние едно време, ехе-е-е! Ама пръчката играеше тогава, пръчката!

От магнитофона се чуло потракване на някакъв предмет, но не могло да се разбере какъв точно, понеже апаратът все още бил несъвършен.

— Ами за кучетата какво ще ми кажеш? Пак сте ги замерали с камъни. Хората нали ми казаха.

— Не съм аз. Той Иван Бъкела започна...

— И ново лимонадено шише гледам си счупил. Отде излезе тая мода да играете на стъклени топчета. Ами в гората шикалки колкото щещ, иди си събери. А вие изпотрошихте всички лимонадени шишета на бакалницата...

Тук таткото измъкнал кабела от контакта и апаратът млъкнал.

Момчето напразно искало таткото да му обясни каква връзка има между стъклените топчета и лимонадените шишета. Бащата мълчал и обмислял нещо.

— Слушай — обърнал се най-после таткото към своя колега. — Произведението наистина е велико. Я дай да погледна нещо в схемата.

Изобретателят, мислейки, че таткото на момчето иска чертежа, за да се възхити от него, му го подал.

Таткото тутакси го накъсал на ситни парчета и въздъхнал облекчено. Чертежът вече не можел да се възстанови по никой начин. Колкото за самия апарат, работата била лесна, тъй като прозорецът бил отворен, а ние в началото забравихме да кажем, че таткото и момчето живеели на осмия етаж. За щастие по това време под прозорците им не минал никой...

За голямо учудване на момчето изобретателят не се разсърдил. Защото и той бил татко на едно такова момче. И също давал за пример на своето момче себе си от времето, когато той бил момче.

Така пропаднало едно велико изобретение. Но науката върви напред и може би скоро пак ще го изнамери.

А ти, когато рисуваш с водни или темперни бои, не забравяй, че под четката ти се запечатват не само цветовете, но и звуковете на твоето време. Така че внимавай в картинката...

ТОРБА ЛЪЖИ

Имаше едно време един човек, който си изкарваше хляба от лъжи. Но той не беше лъжец. Тогава изобщо нямаше лъжци. Човек много рядко можеше да срещне лъжа.

Лъжите бяха едни късокраки животинчета с дълги опашки. Нещо средно между котка и гущер, обаче много красиво. На човек тутакси му се приискваше да го погали.

Та нашият човек, който си изкарваше хляба от лъжите, ги разнасяше с една торба по панаири и сборове да ги гледа народът.

— Насам, народе, насам, насам! — провикваше се той сред тълпата, размахвайки над главата си една овчарска хлопка. — Тук ще видите най-рядкото животно на света. Два метра от главата до опашката и пет метра от опашката до главата!

Деца и възрастни тутакси зарязваха люлките и въртележките, стаите с вълшебни огледала, влаковете на ужасите, фургоните с африкански животни.

— Дошла е торбата с лъжите. Тичайте да видим лъжите! — подвикваха си хората един през друг и всеки бързаше да изпревари съседа си, за да бъде по-близо до голямото събитие на панаира.

Нашият лъжеукротител изваждаше по някоя лъжа от торбата и я пускаше да се катери по раменете и по врата му. Хората се любуваха на красивото животно и като хипнотизирани протягаха ръце да го погалят.

— Не забравяйте за отровата — предупреждаваше тъкмо навреме лъжеукротителят и те се отдръпваха уплашено.

Точно в това се криеше коварната опасност от тия животни. Те бяха отровни като змиите. Но докато змията събуждаше отвращение и човек сам бягаше от нея, тия, както вече казахме, извикваха желание да ги погалиш.

И ако беше само това, едва ли торбата с лъжите би имала толкова публика по панаирите. Красивите животинчета умееха още да правят хиляди интересни и приятни за окото и слуха неща.

Докато една лъжа се катереше грациозно по раменете и се извиваше около врата на лъжеукротителя, друга подаваше глава от торбата и започваше да пее по желание на публиката. Сегашните радиоконцерти по желание са нищо в сравнение с тоя номер. Защото трябва да пратиш писмо до радиото, па да чакаш сума време. А тука всичко ставаше на място и веднага. При това и заплащането бе доста по-ниско.

Трета лъжа раздаваше пликчета с късметчета и хората се радваха, като прочитаха, че ги чака щастливо бъдеще.

Четвърта лъжа имаше способността да говори с човешки глас. Наистина еднообразно и малко папагалски, но на жените не им втръсваше да слушат, че са красиви, както и на мъжете — че са умни.

Всички се забавляваха добре и даваха вид, че не го вземат на сериозно. В края на краищата това беше един панаир.

Премятаха се неуморно лъжите, кълчеха се, говореха, пееха, смееха се, плачеха и какво ли не правеха до премаляване. Но не премаляваха. Когато всичко станеше прекалено, лъжеукротителят им свирваше с уста и им кресваше:

— Торбаланци! Ха в торбата!

И те тутакси се шмугваха обратно в торбата. Човекът я завързваше здраво с едно конопено въженце и сядаше да си почине. Представлението свършваше. Тая публика се разотиваше и трябваше да се насъбере нова, за да ѝ бъдат интересни номерата на лъжите.

Понякога се случваше някое животно в суматохата да ухапе някого от зрителите. Това бяха много неприятни мигове за нашия звероукротител. Защото властите можеха да му отнемат разрешителното да разнася и показва лъжи по панаирите. Отровата не беше смъртоносна, но заболяването протичаше крайно неприятно. В продължение на двацет и един дни ухапаният правеше това, което правеше животно по панаирите. Затова лъжеукротителят внимаваше много, пък и хората се пазеха и, както казахме, случаите на ухапване от лъжи бяха съвсем редки.

Докато един ден настъпи голямата катастрофа. Беше топъл пролетен ден. Лъжеукротителят с торбата с лъжите на рамо крачеше по козята пътека от Габрово нагоре към Трявна. Когато пътеката кривнеше между сенчести габъри, все пак се вървеше по-леко. Но по откритите урви, напечени от слънцето, човекът се задъхваше и току

сваляше калпак да избърше потно чело. Лъжите в торбата също писукаха, че им е много горещо, и човекът разбираше, че не лъжеха. Мислеше, че ще може да изкачи превала на „Сечен камък“, преди да настъпи големият пек, но се излъга.

— Е, нищо — рече си гласно човекът, та да успокои и животинчетата в торбата. — Ще си починем ей на тая поляна, пък за панаира в Трявна все ще стигнем надвечер.

Легна лъжеукротителят под сянката, подложи калпака под главата си и въздъхна доволен. Хубава и тиха бе полянката. Нямаше жива душа наоколо. Можеше приятно да си подремне надалеч от панаирните дандани. И заспа.

Не можа да го събуди и тропотът на едно заблудено въглищарско магаре, което слизаше надолу по пътеката. То нямаше намерение да се отбива на тая полянка, защото там нямаше никакви бодили. Но торбата събуди любопитството му. Сигурно е пълна с хляб, а може и някоя краставица да се намери вътре. Беше прежадняло магарето от слънчевия пек и топур-топур изпърхтя над отвора на торбата. Лъжите вътре стихнаха смутени.

Захапа магарето конопеното въженце и то се развърза. Лъжите изплашено изпърхаха. Марко се уплаши повече и от тях, хукна надолу

по козята пътека и чак на края на Габрово се сети да изреве от страх. Горкото магаре хич не подозираше каква голяма магария е сторило.

Лъжите изскочиха навън. По навик се закатериха по раменете и по врата на лъжеукротителя, но той само се усмихваше насън от приятния гъдел.

Разшаваха се лъжите по поляната, по пътеката, по дърветата. Хареса им широкият свят. Човекът спеше. Нямаше кой да им свирне с уста и да им заповяда:

— Торбаланци, ха в торбата!

И оттогава се пръснаха по света. По-малките останаха по-наблизо. По-големите стигнаха по-далече.

Когато лъжеукротителят се събуди, торбата бе празна. Помъчи се да помами обратно животинчетата, но никое не се върна.

Ритна лъжеукротителят празната торба и тръгна да си търси друга работа. На панаира в Трявна така и не отиде.

А на мястото, където остана празната торба, след време възникна селото Торбалъжи. И сега ще го намерите по пътя от Габрово за Трявна. Малко преди да изкачите превала на „Сечен камък“...

ВЕЛИКАНИТЕ И МОРЕТО

Великаните, като са великани, да не мислиш, че са много умни. Ето какво направиха една нощ двама великани.

— Много ми се яде сандвич, намазан с масло — каза единият.

— И на мене — каза другият.

— Добре, ама нямаме масло — каза първият.

— Ами да вземем да си разбием масло — каза вторият.

По това вече ще ги познаеш, че са глупави. Кой умен човек в наше време ще седне сам да бие масло, когато в млекарницата се продават готови пакетчета. Едва ли и в най-затътеното село е останала някоя бабичка, която да бие масло с дървена бухалка. А и да има баба, и тая баба да има уред, то бабата едва ли вече има сили за тая работа.

Защото ето как се бие масло по първобитен начин.

Взема се една ей такава дървена чутура. (Рисунка)

В нея се налива мляко. (Рис.)

Взема се една ей такава бухалка. (Рис.)

С нея почва да се бие млякото. (Рис.)

След дълго биене маслото изплува отгоре и се обира с лъжица.

Сега всичко това го правят големите машини на млекоцентрала „Сердика“.

Но великаните, както е известно, живеят далече от хората и не знаят това. А може би пакетчетата масло на млекоцентралата „Сердика“ са твърде малка дажба за тях. Както и да е, решиха сами да си бият масло.

— Тъкмо ще се поразкършим малко — каза първият и започна да прави гимнастика за разгриване. Облаците над Стара планина се заплетоха из ръцете му и той ги духна ядосан.

— Ами да. Дълго време спяхме — каза вторият великан, прозявайки се все още. Прозявката му отечна в долове и клисури така, че всички животинки се свиха уплашени из бърлогите си.

— Слушай — обърна се вторият великан към първия, — а от какво смяташ, че ще можем да си избием масло за нашия сандвич?

— От морето, от какво — каза първият великан, който се смяташе за по-умен. — Само че бухалка откъде да вземем?

Вторият великан раздуха облаците още по-силно, за да може да се огледа наоколо. Облаците с гръм и трясък се понесоха надолу към селата и градовете.

— Ами струва ми се, че Стара планина ще стане за бухалка — каза вторият великан.

— Прав си. Има подходяща форма за тая работа. Дръж да я извадим.

— Аз ще я подлостя с едната си ръка при връх Ком. Ти повдигай при прохода Троян — Кърнаре.

— Мисля първо да я разклатя при нос Емине.

— А бе ние да я изтръгнем веднъж из корен при Юмрукчал, тя при нос Емине сама ще се извади като ряпа.

— Ей руп, ей руп — завикаха великаните.

Планината взе да се изтръгва с пукане и прашене. Някои кремъчни скали се удариха една о друга, при което блеснаха страхотни светкавици. Ние с Панчо по това време бяхме на почивка във Варна. Чак там се святакаше и гърмеше, а представям си какво е било в селищата, които са по-близо до балкана.

Изтръгнаха двамата великани Стара планина и я метнаха на раменете си. Рамото на първия великан я подпираше под връх Ком, а рамото на втория — под нос Емине. Тръгнаха към морето.

Уплашени диви животни продължаваха да скачат от планината и да бягат, накъдето им видят очите. Глигани, мечки, вълци — работа за ловците колкото щеш. Само че и те се бяха сврели в миша дупка, уплашени от великанската шетня.

Междувременно двамата великани бяха стигнали брега на морето.

— Да почваме — каза първият.

— Добре. Карай до среднощ ти, а после аз — каза вторият.

Развъртя се първият великан с планината в ръце и — бух!

Пръски от морските вълни достигнаха чак до прозорците на нашата почивна станция. Панчо, който се бе уплашил още от пукотевицата и от светкавиците при изтръгването на планината, се вкопчи още по-здраво в мене.

— Не се бой, Панчо — успокоявах го аз. — Великаните ще побъхтят малко водата и ще си отидат.

— Бух, бух, бух — нанесе няколко последователни удара първият великан. Чуха се писъци на уплашени птици. Сигурно падаха гнезда от

планината, която се въртеше в ръчищата на великана и не преставаше да удря морето: бух, бух, бух.

Цялата станция се обливаше с вода. Светкавиците не можаха да ни помогнат да различим къде е морето, къде е небето, къде е сушата. Поройният дъжд и разбитите вълни така бяха се слели, че се чувствахме на дъното на бездната.

— Панчо, когато утре грейне слънцето, нашата почивна станция ще изплува над морето като пакетче масло и великаните ще я налапат — рекох аз да се пошегувам, за да ободря момчето. Оказа се обаче, че Панчо не е годен да възприема шеги в мигове, когато го избива на плач.

Към полунощ бухането стана малко по-спокойно.

— Отминава, Панчо — рекох аз зарадван.

— Ами! Уморил се е първият великан — каза Панчо. — А нали в полунощ ще го смени вторият.

Така и стана. Бурята не само че не намаля, но се и усили. Но Панчо бе вече много уморен и заспа. Кой знае какви великани виждаше в сънищата си.

И дано да им се е нагледал, защото сутринта, като станахме, нямаше никакви великани. Морето наистина бе цялото покрито с бяла пяна. Но великаните, колкото и да са глупави, все пак са разбрали, че това не е масло, и са си отишли. Добре, че бяха положили обратно Стара планина на мястото ѝ.

Само нос Емине отсреща се синееше гол и изронен от ударите, които бе нанасял върху морските дълбини...

ЧЕРНИЯТ КОС

Тя е много трогателна тая история за разправията между баба Блажка и Черния кос.

— Къш бре! Дано се задавиш с тия череша! — викаше баба Блажка и размахваше ръце нагоре към клоните.

Косът обаче не искаше и да знае. Разбираше, хитрецът му с хитрец, че ръцете на баба Блажка вече са слаби и треперливи, та не го беше страх.

— Ох, старост-нерадост — въздъхна баба Блажка. — Едно време даже мъжете се бояха да ме закачат, а сега един кос не мога да пропъдя.

— Фю-ю-ю — свирна от черешата Черния кос не толкова да се подиграе на баба Блажка, колкото да изплюе една костилка.

— Нахалник с нахалник — замърмори бабата, сядайки примирена на пейката пред къщи.

— Я недей обижда — тросна ѝ се Черния кос, изплювайки нова костилка.

Баба Блажка го загледа със зяпнала уста и замръзна на пейката.

— Туй то — рече си тя, като се окопоти. — Ушите ми вече пицят, та взеха да ми се счуват разни работи. Сигурно пак съм вдигнала кръвното налягане. Що ли ми трябваше да се разправам с това нахално животно.

— Пак обиждаш, а — сопна се отгоре Черния кос, като дори спря да кълве череши. — Защо пък да съм нахалник! Това дърво е мое, а не е твое.

Последното твърдение на Коса толкова ядоса баба Блажка, че тя престана да се учудва на това чудо невиждано — кос да говори с човешки глас.

— Я го гледай ти. Хем краде, хем лъже — развика се тя.

— Не лъжа. Черешата е моя.

— Как ще е твоя, бе нахалнико. Тая череша я посади тука навремето моят старец, лека му пръст. Е, тогава и той беше, таквоз, чернокос.

— Твоят старец бил Черен кос ли? Значи сме роднини?

— Дяволът ти е роднина на тебе. Чернокос беше дядото, чернокос. С коса черна като перата на черен кос. И посади тая череша, която тогава беше тънка фиданка. И аз бях тънка в кръста, тънка още

чевръста — въздъхна баба Блажка, припявайки последните думи като народна песен.

— Не ми разправяй ти бабини деветини, ами да си дойдем на думата — рече Черния кос и се спусна на един по-нисък клон, предполагайки, че баба Блажка вече и не дочува добре.

— Ами да си дойдем, бе Косьо — неусетно вече и за самата нея се радваше баба Блажка, че си има другар за размисъл. — Нали ти казвам, той, моят старец...

— Твоят старец, когато още не бил старец. Знаем, знаем. Посадил тая череша. Това го чухме вече. Добре де, ама откъде я е взел?

— Откъде ли? Ами че от лозето. Оттам я откопа. На лозето си растат такива издънки и той я пренесе тука, пред къщи.

— Тъй. Хвана ли се в капана. От лозето я е откопал. А на лозето откъде се е взела?

Бабата замълча смутена.

— Ами нали ти казвам. Те си растат там. То Господ ги дава...

— А, значи, тъй. На мене дяволът ми е роднина, а на тебе Господ даже череша ти засажда.

— Е, не че направо Господ. То тъй си е думата.

— Слушай сега, старо, как е била цялата работа. И да не си посмяла друг път да ми викаш „къш“! Едно време моят дядо, Старият черен кос, като прелитал над вашето лозе с една узряла черешка в уста, без да иска я изтървал. От костилката на тая черешка в лозето ви покарала фиданка. И тая фиданка твоят старец е откопал и посадил тук. Така че черешата е моя по наследство.

— Знаем ли, Косьо. То толкоз работи станаха — почти се съгласи баба Блажка.

Не че толкова беше убедена в правото на коса, колкото да продължи разговора. Но като вдигна очи към дървото, не съгледа никаква птица.

— Отишъл си е, чумата да го тръшне. Наплюска се, не остави зряла черешка и се пръждоса. Пък аз май седя и си приказвам тука сама през цялото време.

Бабата се огледа засрамено към другите дворове да не би някой да я е чул. Но и натам не се виждаше жива душа. В празник пристигаха много хора с коли от града, но сега бе сряда и наоколо бе пусто.

— Почакай ти, птицо проклета — развика се баба Блажка към празното небе. — Ще си дойде той, Панчо, в неделя с прашката и ще ти даде да се разбереш!

Сигурна, че достатъчно си е отмъстила, бабата се прибра в къщи да си шета.

ПАНЧО И БРОЙЧО

Най-напред Панчо сияеше от радост.

— Ей това се казва пиле — викаше той, като галеше своя подарък. — Бабините пилета са вятър работа. Проскубани кокошки. Това се казва пиле! — почти пееше той.

Завъртял се Панчо край птицефермата и му го подарили. Аз даже малко се усъмних дали не си го е изпросил, но Панчо каза, че пилещарката сама му го предложила. На другия ден проверих. Излезе, че наистина било така. Само че подаряването било предшествано от следния увод:

Панчо: — Лельо, ти пилета ли отглеждаш?

Гледачката: — Пилета, нали виждаш. Бройлери.

Панчо: — И колко броя отглеждаш за едно лято?

Гледачката: — Ами по три, четири хиляди. Зависи.

Панчо: — А аз отглеждам по един брой.

Гледачката: — Отглеждаш ги ти в София в магазина.

Панчо: — Не, лельо. Наистина отглеждам. Всяка лятна ваканция тука на село баба ми дава по едно току-що излюпено пиленце и до есента аз се грижа за него. Ние пристигнахме вчера и още не ми е дала.

След тия думи гледачката наистина сама предложила на Панчо пилето. Понеже кой знае защо на тия пилета им викат бройлери, кръстихме го Бройчо.

Та да видите какво пати Панчо с Бройчо. Пусна Панчо да пасе Бройчо из градината и сметна, че всичко е наред. И друга година неговото прословуто отглеждане на пиле се състоеше главно в това. Пасяха си го всъщност квачката и петелът, а Панчо само от седмица на седмица се похвалваше, че неговото пиле много растяло.

Бройчо наистина беше по-гиздав от другите наши пилета, които Панчо презрително наричаше гащатковци, мърльовци, скубли и какво ли не. Беше снежнобял, пристъпяше бавно и наперено. Никога няма да отскочи от нещо, да изпърха, да се шмугне нанякъде.

— Истински балетист. Лебедите слама да ядат — хвалеше го Панчо.

Известно време другите пилета не искаха да го приемат в своята среда. Някои даже се втурнаха да го кълват. Бройчо обаче не им отвърна със същото. Посрещна нападите съвсем спокойно и даже с някакво любопитство.

Домашните пилета може би се успокоиха, а може би се и смаяха от подобно държание. Но го оставиха на мира. Квачката прибра настръхналата си перушина, петелът изгъркори нещо одобрително и всички продължиха заниманията си. Аз също.

Обаче след няколко часа, когато бях напълно забравил за новия гост, чух острите викове на Панчо:

— Бройчо! Бягай, Бройчо! Къш, Бройчо, къш, глупчо... Ястреб, тате, ястреб, а Бройчо не бяга — обясняваше ми задъханият Панчо.

Наистина над градината кръжеше ястреб и всички пилци се бяха замушили в драки и треволяци. Те усещаха непогрешимо приближаването на хищника още отдалече. Може би забелязваха плъзгането на сянката му по тревата. Но и в облачно време също успяваха да се скрият навреме, преди ястребът да почне да избира жертвата си. Предупредителните сигнали на петела само придаваха официален характер на тревогата.

Бройчо обаче си пасеше невъзмутимо на открито наред градината. Ястребът се виеше точно над него. Всеки миг можеше да

свие криле и да тупне като камък отгоре му. Изглежда и хищникът се объркваше от това, че Бройчо не бяга. Не вярваше на силните си ястребови очи, че това наистина е пиле. А навярно го смуцаваха и виковете на Панчо.

Развикахме се всички, замяхахме буци пръст нагоре и ястребът се оттегли. Бройчо си пасеше все тъй спокойно, придвижвайки се с балетни стъпки, бял върху зелената трева, сякаш изписан на картинка.

Изведнъж си обясних загадката, която от малък не можех да разгадая. Как пилетата усещат приближаването на ястреба или на лисицата, преди да са ги видели? Изглежда при придвижването си хищниците излъчват някаква смъртна студенина, която за нас е неуловима, но птиците я усещат отдалече. Нещо обратно на топлината от крилото на квачката, под която топлина са се излюпили и отраснали. С една дума, имат инстинкт за опасност, наследяван от поколение на поколение.

А ето че Бройчо, излюпен в инкубатор, отхранен изкуствено, бе изгубил чувството си за опасност. Веригата на хилядолетния опит бе прекъсната. Учените бяха изчислили добре топлината, при която машината ще излюпи пилетата. Храната имаше всички необходими витамини и птиците растяха по-бързо от преди. Обаче онова, неуловимото, го нямаше.

Докато премислях тия работи и бях спрял да викам, ястребът дойде отново.

— Е, това ако се казва пиле — ядосваше се Панчо. — По-глупаво пиле не съм виждал. Бабините май бяха по-добри.

— Не отсъждай прибързано, Панчо — пресякох го аз както винаги. — При това сега за тебе започва нещо, което ще ти хареса.

Отсякох пръчка от дряна, дето е в долния край на градината и направих на Панчо лък. Стрелите той си измайстори сам. Разбира се, не можа да улучи ястреба, но и хищникът вече нямаше мира. Панчовият ловен инстинкт, наследен още от пещерните ни праядовци, не стихваше.

Колкото се отнася до мене, аз не бях много доволен, дето модерните машини отново ни връщат към лъковете и стрелите, но мене кой ме пита...

СБОГОМ НА СТАРАТА КОЛА

Дадохме обява във „Вечерни новини“, че продаваме старата си кола и зачакахме купувачите да се изпотрепят кой да я вземе по-напред. Но излезе съвсем другояче.

Няколко души звъннаха по телефона да попитат на колко години е таратайката, но никой не дойде да я види. Чак на третия ден се яви купувач. Жена ми го покани любезно в къщи и се чудеше какво похубаво питие да му предложи:

— Вермут? Коняк? Уиски?

— Благодаря. Алкохол няма да пия. Нали след това ще карам колата — заяви простодушно купувачът.

— Коя кола — запитахме ние.

— Ами вашата. Нали ще я купя. Или не върви?

— А, върви, та пушек се дига — побързахме да я похвалим ние.

— Това, че се дига пушек, значи, че има преразход на масло.

Така и предполагах.

— Не, не се дига пушек. То така си е думата — заекнахме ние и затърсихме нещо безалкохолно, за да върнем доброто настроение на купувача. За проклетия, бяха ни се свършили всички оранжади и кокаколи.

— Иди донеси от мазето вишнов сок — каза жена ми и заобяснява на госта, че това е чист натурален сок, че ние сами си го правим.

— И сами си го пием — добавих аз. — Само на много редки гости...

Жена ми ме погледна накриво и аз разбрах, че съм сбъркал. Прекалено голямо уважение оказвахме на купувача и той щеше да смъкне цената още по-ниско. Затова реших да мина в контраатака:

— А и вие откъде сте сигурен, че ще купите колата? Може да не се спазарим. Я си пийнете някое по-силно питие.

— Ще я купя аз и то за колкото река — самоуверено продължи оня.

И изрече такава ниска цена, че аз не посмях и да хвърля въпросителен поглед към жена си.

— Ти иди за сока, пък ще видим — чух я да казва и да ми подава ключа от мазето.

Дотук, макар и тъжно, всичко беше нормално. Но като слязох в тъмния коридор на мазето и пипнешком затършувах да намеря катинара, косите ми настръхнаха (доколкото са останали). Зад вратата чух гласове.

— Крадци — беше първата ми мисъл. — Или скитници някакви са се настанили в нашето мазе. Те, тия хипита, дето ги пуцат през всички граници...

Но очите ми вече бяха посвиквали с тъмнината и видях, че катинарът си виси заключен. Вслушах се внимателно и разбрах каква е работата. Говореха си вътре старият бойлер „Елпром“, старата пералня „Рига“ и старият хладилник „Мраз-150“.

— Ох, времето сигурно ще се разваля — въздишаше старата пералня. — Усещам болка в счупения крак на онова място, дето ми го завариха с кислород.

— Питаш ли ме мене? Болят ме всичките ми водопроводни колена — закашля се старият бойлер „Елпром“.

— Блазе му на дядо „Мраз-150“, че е свикнал на студ.

— Какъв „Мраз“ е той вече! Един шкаф от пластмаса и толкоз. Отдавна му оперираха чарковете, с които произвеждаше лед.

Старият хладилник не отговори на обидата. Да се държи студено с околните бе единственото нещо, което му бе останало от старата му служба.

— Какво да се прави, остаряхме — избълбука примирително старият бойлер. — Чувам, че щели да увеличават пенсиите на някои видове бойлери.

— Ще увеличават само на земеделските машини — въздъхна баба Рига. — Чунким ние, като сме градски, не ръждясваме. И какво толкова им харесват на новите перални, да ги пита човек. Вършат всичко програмирано, никаква своя мисъл нямат. Отвън само един хубав фасон, а отвътре пълни с електронни глупости.

— Не знаете най-новото — щракна надменно с ключалката си старият хладилник. — И москвича на нашите стопани ще го пенсионирват.

— Крайно време му беше — злорадо изскърца баба Рига. — Стига се е държал на голямо. Не го ли знаем, че е по-ревматичен и от нас.

— Недей приказва празни приказки — сопна ѝ се мъдрият стар бойлер. — Все някой ще го вземе. В България вече има изхвърлени бойлери, перални и хладилници, но изхвърлени автомобили още няма.

— Ще има, ще има — упорстваше баба Рига. — Може пък този да бъде първият. Че и в мазе няма да се побере. Ха-ха-ха.

— Прав е бай Елпром — възрази дядо „Мраз-150“. — Автомобилите даже от складовете на „Отпадъци“ хората ги вадят и възстановяват, а нас...

— Така беше, но и това време отминава — прокашля ръждивите си гърди бойлерът. — Нейсе, дано някой да го вземе. Не бива да желаем злото на добрия стар автомобил, който толкова пъти ни е развозвал на поправки по сервизните работилници.

— Аз пък съм чувала, че в някои страни, дето има повече автомобили, човек не само не може да си продаде старата кола, ами плаща да му я откарат на автомобилното гробище — не преставаше да злорадва баба Рига, която много ненавиждаше младите електронни перални.

Нямаше какво да чакам повече. Окашлях се силно и започнах да отключвам катинара. Старите вещи мигновено млъкнаха. Намерих едно шише с вишнов сок, поизтрих го от праха и се качих горе.

Побързах да се съглася с предложената сума от купувача. Почерпихме се набързо и му предадох ключа и документите на колата, пожелавайки му щастлив път. Хич и не слязохме да го изпратим до долу.

Жена ми хълцаше, облегната на рамото ми в полутъмното антре. Може би заради ниската цена. Може би, спомняйки си за сватбеното пътешествие, което бяхме правили с тая кола преди дванайсет-тринайсет години. Жените никога не можеш ги разбра за какво плачат.

— Нищо, нищо — погалих я по косата, в която вече бяха взели да се прокрадват бели нишки и тя се разплака още по-силно. — Все пак добре е, че тия работи остаряват по-бърже от нас... Колкото и скъпо да ни струва това.

Тъкмо щях да ѝ разкажа какво съм чул в мазето, когато някой рязко блъсна входната врата и нахълта вътре. Панчо се връщаше от

училище.

— Ей, браво бе. Вие сте шитнали таратайката. Видях го оня нещастник долу, като се мъчеше да я запали... Ей, че глупави хора. Какво сте се разциврили като на умряло?

— Ами, Панчо, знаеш ли, едно време дядо ми, като си продаде старите волове, плака три дни без прекъсване — заоправдах се аз.

— Новата ще вдига ли сто и четиресет? — невъзмутимо запита Панчо.

— Ще вдига.

— Ама нали няма да ви е бъз?

— Няма.

— Де да видим — недоверчиво заключи Панчо...

КАК МАЙСТОР ТРИЧКО НАПРАВИ ДУПКА НА МОРЕТО

Май са ти казвали в час по ръчен труд, че си майстор Тричко. Или ти си го казвал на някой свой другар. Или пък татко ти в къщи ти се е подигравал по тоя начин, когато се мъчиш да поправиш някоя своя играчка, а всъщност я разваляш.

„Майстор Тричко прави всичко“ — това е българска подигравателна поговорка за несръчни люде.

Обаче тоя майстор Тричко наистина съществуваше и аз го познавах. Слушай сега да ти разправа за него.

То, право да си кажа, няма какво много да разправа човек за майстор Тричко до момента, когато той реши да направи на морето дупка.

Дотогава майстор Тричко си беше майстор Тричко и толкоз. Каквото похванеше, все го разваляше. То си беше и редно ние, българите, да имаме такъв майстор. След като бяхме дали на света един велик майстор като Кольо Фичето, следваше да имаме и един майстор Тричко — за негова противоположност. Ако един народ има само с какво да се гордее, а няма с какво да се подиграва, той не е пълноценен народ.

Но да оставим философиите и да видим какво стана с майстор Тричко. Омръзна му на майстор Тричко да му се подиграват другите майстори, че и калфите даже. Рече им заканително:

— Ще видите вие какво ще направи майстор Тричко!

— Ще направи на морето дупка — разсмяха се майсторите и калфите.

— Именно това ще направя, ако искате да знаете — отговори им съвсем сериозно майстор Тричко.

Майсторите и калфите продължиха да чуколят по своите задачи, разменяйки си остроумни шеги по адрес на майстор Тричко, който от обида напусна обекта и замина нанякъде.

Обаче през един горещ летен следобед, когато майсторите и калфите след работа отскочиха до морето да се изкъпят, се срещнаха отново с майстор Тричко. По-право, преди да се срещнат с него, срещнаха се с осъществената му закана да направи на морето дупка.

Морето бе оградено с тараби и на тях пишеше: „Обединение морски дупки и тунели. Технически ръководител майстор Тричко“. Майсторите и калфите забиха носове да четат обявите, разлепени по дъските. Търсеха се много работници и то при добро заплащане. Едни от майсторите и калфите взеха да си записват условията върху цигарените кутии, а някои, по-съобразителните, се отказаха от къпането и изтичаха в канцеларията да подават заявления за постъпване на новия обект.

След малко пристигна и самият майстор Тричко. Той поздрави с искрена радост старите си другари. Упрекна ги защо не са му се обадили веднага. Той бил на обиколка в участък „Трета дупка на морето“, та затова се забавил.

— Ама ние се страхувахме да не би да ни се сърдиш за ония думи — смотолевиха старите му приятели.

— Стига бе. Дума дупка не прави — успокои ги майстор Тричко.

Майсторите и калфите не смогваха да го помолят да ги вземе на работа при себе си, защото майстор Тричко бе много зает. Постоянно към него изтичваха припрени посетители и си отиваха също така забързани. Особено бяха живописни делегациите от чуждестранните царства.

— Арабският халиф Харун ал Рашид поздравява прочутия майстор Тричко и му праща в дар тоя керван от камили — покланяше се смирено един бедуин, връчвайки на бай Тричко повода, с който бяха навързани камилите.

— Великият повелител на Хиндустан и на цялата вселена цар Рамачандра първи поздравява великия пробивач на моретата и океаните майстор Тричко и му подарява тоя бял слон в знак на приятелство — пееше един смугъл индус.

Зад него един китайски мандарин чакаше смирено реда си, но бе изтласкан от голяма циганска депутация.

— Чорбаджи, чорбаджи — викаха един през друг циганите и дърпаха майстор Тричко за ръцете. — Добра стока носим, чорбаджи. Челик, челик — и заизсипаха в краката му бургии и свредели с различна големина.

— За какво ми е туй старо желязо, бе манговци? — искрено недоумяваше майстор Тричко.

— Ами за дупката, чорбаджи. Нали ще правиш на морето дупка. По-убави бургии от нашите нема да намериш.

— Циганска им работа! — извиняваше се бай Тричко пред своите приятели. — Дупката! Много време има до дупката. Сега за нас най-важното е да подготвим добре строежа, да събудим у много хора интерес към дупката. И успехите ни в това отношение са безспорни. Вестта за пробиването на дупката се разнася както по море, така и по суша. Гърми по четирите посоки на света името на майстор Тричко. Смятайте се назначени.

Майсторите и калфите тутакси почнаха работа. Нали им плащаха, какво ги бе грижа дали се подготвя на морето дупка или нещо друго.

Дотук добре. Лошото стана наскоро през една нощ. В дванайсет часа всички майстори и калфи биха събудени от виковете на майстор Тричко. Докато скочат и отворят прозорците, всичко заглъхна навътре в морето. Някои разправяха, че го били видели да тича по пижама по мостика на участък „Втора дупка на морето“. Сигнал до края на мостика и скочил. Повече никой не го чу, нито видя.

А всъщност ето каква баладична история се бе разиграла на брега на морето през оная съдбоносна нощ.

Тъкмо майстор Тричко бе заспал сладко своя първи сън, чу някой да го вика отвън:

— Бай Тричко, излез за малко.

Излезе майстор Тричко пред къщи, поогледа се, но никого не видя.

— Насам. Насам. Към мостика на „Втора дупка“.

Гласът бе малко странен — доста плътен и гръмлив, но бай Тричко имаше усещането, че говорещият в паузата между думите прави гаргара.

— А бе то от тая морска влага лесно се настива — помисли бай Тричко и закопча горното копче на пижамата си. Беше вече стигнал до края на мостика, без да срещне никого.

— Лунната пътека ти заслепява очите, та не можеш да ме видиш — избоботи гласът. — Аз съм китът Голиат.

Бай Тричко се повтренчи и с известно усилие различи огромния гръб на кита, който наистина се сливаше с лунната пътека.

— Хайде, качвай се — каза Голиат.

— Защо да се качвам и закъде?

— За да те откарам навътре в морските дълбини. Осъден си от морския цар. Аз идвам да изпълня присъдата.

Бай Тричко хукна назад, но мостикът тутакси се изгърби като детската пързалка в лятна къпалня и майсторът се хързулна върху гърба на кита. Голиат предвидливо бе пхнал опашката си под мостика, та когато бай Тричко понечи да се връцне, гигантската опашка се повдигна и превърна мостика на пързалка.

Бай Тричко започна да вика за помощ с цяло гърло, но едва дочуваше сам собствения си глас. Китът Голиат се носеше с пълна скорост напред, а гласецът на майстор Тричко замираше някъде назад.

— Бр-р-р, студено — рече накрая примирително бай Тричко, след като китът го обля с един фонтан морска вода.

— Това е нищо — рече Голиат. — Ще видиш на дъното какво е.

— И защо ме осъждате? Да не би да е заради дупката?

— А ти какво си мислиш? — запита го на свой ред китът. — Ще направиш морето на решето, а ние, неговите обитатели, ще си траем, а?

— И вашият рибешки мозък е колкото хорския — захвана поуспокоен майстор Тричко. — А бе може ли да се направи дупка на морето?

— Ами като не може, ти защо си се заел?

— За да се прочуя, че правя нещо голямо. И успех. Преди това ми се подиграваха, че нищо не ми иде отръки. А сега ме поставят повисоко и от Колю Фичето. Защото кой не е правил мостове, чешми и черкви? А дупка на морето не е правил никой, освен мене. Оня е местна величина, аз съм световна.

— Ама нали рано или късно щеше да се разбере, че няма да направиш никаква дупка?

— Да, но тогава вече аз щях да бъда в пенсия. Само вие с вашия проклет морски цар ми объркахте работата.

— Да разбереш, че нашият рибешки мозък е по-прозорлив от хорския. На нас още отначало ни беше ясна работата. И затова те осъждаме, преди да излезеш в пенсия.

— Че какво ви вади очите един пенсионер, който при това не е успял да направи на морето дупка?

— Ами какво правят пенсионерите? Клечат и ловят риба с въдица. Именно с това не можахме да се примирим. Хем цял живот да се правиш, че пробиваш на морето дупка, хем после и пенсия да ти плащат. Хем и да нанизваш на въдицата си невинните рибки. Особено последното много разгневи морския цар и ме прати да те откарам на дъното на морето. Май че стигнахме мястото на потопяването.

И китът се гмурна в морската бездна с майстор Тричко върху гърба си. При гмуркането се образува дупка на морето.

Разбира се, след като потънаха, над тях дупката се затвори...

ВЪЗДУШНИ ПИРАТИ

Моторите на самолета София — Търговище бръмчаха равномерно. Пътниците четяха вестници и списания, които си бяха купили на аерогарата. Нямаше стюардеса.

Това улесни терористичната акция на Панчо, който работеше без съучастник. От дълги наблюдения по телевизията бе стигнал до извода, че когато терористите са повече от един, има опасност някой от тях в последния миг да се разколебае.

Панчо стисна в джоба си дръжката на въздушния си пистолет и с твърди крачки се запъти към кабината на пилота.

— Малкият, клозетът е към опашката — извика някой зад него, но Панчо не се и обърна.

Бутна грубо с крак вратата на кабината и тя се отвори. Пилотът вдигна глава от уредите и го погледна дружелюбно.

— Искаш да разгледаш ли? Заповядай. И ти ли ще станеш пилот, като пораснеш?

Панчо измъкна пистолета, който съвсем приличаше на истински и го насочи към пилота.

— Курс към Стокхолм! — изръмжа той колкото се може подебело.

— Ох, и от тия ли тихи вътрешни линии взехте да ни отвличате — изпъшка пилотът и завъртя кормилото в посока към Стокхолм. — Ало, някой друг терорист случайно да желае в някоя друга посока? — запита летецът, като заничаше да види дали няма човек зад Панчо.

— Дръж си устата зад зъбите и карай към Стокхолм, иначе ще взривя самолета. Видиш ли я яйцевидната бомба? — и Панчо потупа дървеното червено яйце, което издуваше другия му джоб.

— Добре, добре — примири се пилотът. — Ако има и други, разберете се помежду си. Засега карам към Стокхолм.

Виждайки, че момчето и пилотът си разговарят нещо, пътниците продължаваха да си седят спокойно. Обикновеният пътник мъчно може да различи дали го возят към Търговище или към Стокхолм.

— Тъй, тъй. Дотам я докарахме вече, че е по-лесно да се открадне самолет, отколкото велосипед — мърмореше летецът, като теглеше някакви линии по картата.

— Млък! — изсъска Панчо и извади яйцето. Добре, че оня бе гърбом, та не видя жълтите пиленца, нарисувани по него с ваденчета.

— Добре, добре. Аз само си приказвам, за да мине времето, но не се отклонявам от курса. Може ли все да се мълчи? Знаеш ли чак къде е Стокхолм. А бе ти пък какво ще правиш там? — любопитстваше пилотът.

— Млък! — изръмжа Панчо, но той път само благоразумно погали яйцето през дрехата.

Пилотът млъкна. Но той поне се залисваше със своите уреди и карти. А на Панчо взе да му доскучава. Помълча, помълча, па рече:

— Колички отивам да си купя.

— Колички ли? Какви колички? — смая се оня.

— Ей такива — Панчо пак зашари из джобовете си, без малко не измъкна яйцето, но не намери количка. — Чакай, в едnodневката са. Нося за мостра да им покажа на шведите какви ги искам, защото не им зная езика. Ей, ама ти не мърдай — насочи Панчо отново към него въздушния си пистолет и тръгна заднишком да си вземе едnodневката.

Върна се и ги заразглеждаха приятелски. Бяха напълно точни модели на стари и нови марки автомобили. На едни от тях се отваряха вратите, на други багажниците. Имаха и ресори, та като ги пуснеш на масата, подскачат. А бяха толкова малки, че човек можеше да държи по две-три в шепата си.

— Ето, това е „Ламборджини“ последен модел. „Форд“ от 1928 година. Носят ми ги някои приятели на татко, като се връщат от чужбина. Но това не е работа — на час по лъжичка. А хората вече имат грамадни колекции. Например Мишо от шести ве.

— Добре де, в детмаг в София няма ли ги?

— Няма. Там е работата, че няма. Хем знаят колко ги търсят децата тия колички, хем не внасят — съкрушен въздъхна Панчо. — А струват само стотинки. Казват, че в Будапеща имало колкото щеш. Но за Стокхолм съм напълно сигурен, затова те карам натам. Ето списъка на моделите, които ще си купя. Да видим тогава дали ще ми се ежи Мишо от шести ве.

Панчо извади от еднодневката си няколко ситно изписани листове от тетрадка и зачете: „Алфа ромео“ — един брой. „Ролс-ройс“ — два броя (единият за братчето ми Митко, стига му). „Мерцедес двеста и двацет ес“ — един брой. „Форд мустанг“ — един брой. И тъй нататък.

— Аха, значи, това са твоите искания на терорист? — осведоми се пилотът.

— Това са. И докато не бъдат изпълнени, връщане няма — отново прие свиреп вид Панчо. — Какво, май се спускаме, а?

— Спускаме се.

— Пътниците остават вътре като заложници. Аз отивам да напълня еднодневката с колички. Никой да не е посмял да мръдне, докато се върна.

Панчо напусна летището и потегли по улиците на Стокхолм да търси нужните му магазини.

Когато се върна, от самолета нямаше и помен.

— Майчице! Татенце! — ревна той. — Къде ми е самолетът? Пак сте оставили Митко да ми го задигне.

Братлето му наистина бе използвало краткото му отсъствие, за да грабне самолета от килима и да забегне в кухнята при майка си.

— Пирати с пирати! За малко човек да се обърне и му открадват самолета — почти плачеше Панчо, явно смятайки и нас съучастници в отвличането...

ТУБА С НАФТА

В нашето семейство е традиция да прекарваме пролетната ваканция на село при бабата на Панчо. За други празници и ваканции можем да измислим и нещо друго, но пролетта посрещаме там. След дългата зима в града се чувстваме нещо като прелетни птички. Отлитаме отново към моята родна стряха. Само дето не сме прекарвали зимата в Африка, а край радиаторите и нафтовите печки.

Когато пристигнем, овощките още са в пъпки, а когато си тръгнем, оставяме селото потънало под бялата пяна на цъфналите дървета. Цялото чудо на пролетното обновление се извършва пред очите ни от минута на минута.

За Панчо най-голяма радост е пристигането на лястовичките. Със своите опашки, прилични на ножици, те сякаш прерязват някаква невидима лента и пролетта бива официално открита. В нейна чест еква песента на птичия хор, небето развява сините си знамена, а Панчовото „ура“ е достатъчно да замести цяла манифестация.

Тая година обаче нещата малко се пообъркаха. Трябваше да прекарам в служебна командировка почти цялата пролетна ваканция. Но все пак наредих работите така, че поне Панчо да не пострада. Заведох го на село в началото на ваканцията, а в края минах да го прибера.

Заварих го много разстроен, почти разплакан.

— Какво има, Панчо?

— Лястовичките — изхлипа той.

— Да не ги е изяла котката?

— Ще ги изяде друг път — изпъчи се Панчо. — Нали знаеш, че не ѝ давам да припари на терасата, когато запристигат лястовичките.

— Тогава, значи, всичко е наред.

— Нищо не е наред. Не искат да влязат в гнездото.

— Я да видим.

Излязох на терасата. Лястовичките се навъртаха наоколо, понякога прелитаха с бръснещ полет покрай гнездото, но не влизаха

вътре. Не кацнаха нито на парапета, нито на въжето за пране както друга година.

— И така вече четвърти ден — почти проплакваше Панчо. — А нали е време да снасят яйца. Сигурно ще се преселят на друго място.

Дълго оглеждах и търсих причината, поради която лястовичките ни отбягваха, но нищо не можах да открия. Гнездото им беше непокътнато, за котката беше недостъпно, храна наоколо колкото щещ.

Безпомощно свих рамене, на което Панчо много се ядоса. Според него баща му е длъжен да намира изход от всяко положение.

— Какво да се прави, Панчо — рекох. — Не мога насила да ги напъхам в гнездото им.

— Искам ги! Искам ги пък — заплака вече наистина Панчо и задумка с пети по терасата.

— Я не бесней — взех да се ядосвам аз пък от своя страна.

— Ще беснея, на, на — зарева още по-силно Панчо и за да вдигне още по-голям шум, ритна една туба за нафта, която баба му бе забравила на терасата, след като за последен път си бе напълнила нафтовата печка.

Тубата се преобърна леко, което показваше, че е почти празна. Панчо продължи да я рита и като че ли малко се поуспокои. Аз се прибрах, за да не взема да го наказвам още с пристигането си.

Чуха се още думтежи по терасата. След това тубата падна долу и Панчо продължи да я рита по двора. Намерил си необичайна футболна топка, той като че ли забрави за лястовичките. Докато се мръкне, тубата се озова далече надолу из градината. Чак по време на вечерята се сетихме за нея. Беше вече доста тъмно и оставихме търсенето ѝ за сутринта.

Рано-рано ме събудиха радостните възгласи на Панчо.

— Тате, тичай да ги видиш. В гнездото са. Мътят.

Наистина едната лястовичка си подаваше човката от отвора на гнездото, а другата ту влизаше, ту излизаше със спокойни и плавни движения. Явно бе, че вече се бяха настанили в своя роден дом, заради който бяха прелетели толкова голямо разстояние.

— Тубата! — почти извиках аз.

— Добре де. Ще я прибера. Стига с тая туба. За друго не можеш ли да мислиш сега — отяде ми се Панчо.

— Тубата е била причината, Панчо — поясних мисълта си аз. — Или, по-право, миризмата на тубата. Смущавал ги е мирисът на нафта. Птиците не обичат замърсената природа. Щели са да ни напуснат като нищо.

— Видя ли? А ти ме пращаш да я прибирам — зарадва се Панчо.

При това положение трябваше сам да вървя да търся тубата. Намерих я търкулната в долния край на градината. Около капачката ѝ бе текло и един малък кръг от младата трева бе почернял. Птичките по околните дървета цвъртяха тревожно.

— Е, не пискайте толкова — обърнах се аз към птичките. — И вие, и Панчо не знаете, че не може вече да се изрита тубата с нафта. Ще гледаме поне да я сложим в мазето...

ПРИКАЗКА ЗА КРАЛЯ СЛЪНЦЕ

Това станало едно време вдън горите тилилейски. Не зная как да ви опиша колко са били гъсти горите тилилейски. Може би е достатъчно да кажа, че по онова време не е имало седмица за защита на гората. Нито пък пионерите са провеждали трудодни по залесяването.

С една дума, както сега сред голи баири с труд ще намериш някоя горичка да се прислониш на сянка, така тогава сред безкрайните гори мъчно можело да се намери някоя полянка, та да поизлезеш на слънце.

Но и това си имало своите неудобства. С тия неудобства е свързана приказката, която сега ще ви разкажа.

Живяло вдън горите тилилейски едно грънчарско племе. Обаче грънци без слънце могат ли да се пекат? Могат, ама друг път. Могат грънци. А в горите тилилейски било сенчесто, та чак тъмно.

И бродело грънчарското племе из горите тилилейски с надежда да намери някоя слънчева поляна, където да си опече грънците. Тук поляна, там поляна, няма поляна. Колкото повече се лутали из гората, толкова по-гъста ставала тя. (Този израз го има във всички приказки, но какво да се прави — сега всичко се строи от сглобяеми елементи). Заблудило се грънчарското племе, не ще и дума.

Както и трябва да се очаква, следват блата с блуждаещи огънове, злокобни писъци на сови и кукумявки, смразяващ кикот на невидими вещици и тъй нататък. Здравата го закъсало грънчарското племе.

Когато всичко изглеждало напълно загубено, един от племето помолил за тишина. Казал, че само той е в състояние да спаси

положението. Знаел пътя до един слънчев кът. Много бил хубав тоя кът — само грънци да печеш.

Племето викнало „ура“.

— Води ни, стани ни водач.

— Вожд е по-точната дума — казал оня.

— А бе няма да се хващаме за думата — рекли ония. — Водач, вожд — нали ще ни изведеш на слънце.

И тръгнали след него.

Пак вървели през блата с блуждаещи огънове. Пак се чували злокобни писъци на сови и кукумявки, смразяващ кикот на невидими вещици и тъй нататък. Но сега било друго. Знаели, че вървят във вярна посока. Имало надежда.

— Перспектива е по-точната дума — казал оня.

Грънчарите се съгласили.

— Но вожд вече не е най-точната дума — казал оня. — Тъй като съм ви повел към слънцето, ще ме наричате „Кралят Слънце“.

— Да живее Кралят Слънце — провикнали се най-близкостоящите, с което тутакси се превърнали в придворни.

Грънчарите се съгласили. Все пак им попросветвало пред очите, като чуели думата слънце.

И вървели след Краля Слънце, осигурявайки на него и на придворните необходимите материални условия за продължаването на похода.

Пак блата, сови, кукумявки и тъй нататък. Слънчевите поляни никакви ги няма. Даже първобитните мозъци на грънчарите започнали да подозират измама в цялата работа. Започнали да мърморят. Започнали да пеят и песни на протеста от тоя род:

Де е, кралю, твойто слънце?

Грънци слънце — мрак и кал.

Плащай счупените грънци:

слънце беше обещава.

Приближените на краля, разбира се, му донасяли за мърморенето, както и за песните на протеста.

Излизайки на едно по-широко мочурище, Кралят Слънце, ограден от въоръжените си помощници, се обърна така към племето:

— Чувам, че някои недостойни поданици негодуват срещу нашата височайша особа. Осмеляват се да ме клеветят, че не съм бил изпълнил обещанието, дадено при коронацията. Обещах ли ви тогава да ви намеря място под слънцето?

— Обеща ни — отговорило племето.

— Вие поставихте ли ме над себе си?

— Поставихме те.

— Кралят Слънце ли съм аз?

— Кралят Слънце си ти.

— Е, щом Слънцето е над вас, то значи и вие сте под слънцето. Обещанието е изпълнено.

И проечал докрая на горите тилилейски смехът на Краля Слънце. По туземски това звучало горе-долу така: ха-хо, хи-хо. Пък и да не е тази точната дума, няма да се ловим за думата я...

ПРИКАЗКА ЗА ХВЪРЧИЛОТО

Това лято пристигнах на морето да си почивам наистина уморен. Дълго време бях превеждал големите индийски поеми „Махабхарата“ и „Рамаяна“. Най-последно ги бях предал за печат и ето ни цялото семейство в почивната станция край Варна. Макар че бе вече почти привечер и духаше хладен вятър, тръгнах надолу към плажа, за да вдъхна по-осезателно толкова жадувания морски лъх. Панчо това и чакаше — грабна хвърчилото си и припна пред мене като малко муле пред майка си.

Седях облечен на пясъка и гледах морето. Панчо тичаше след хвърчилото, държейки го здраво за конеца.

Морето се издуваше и спадаше равномерно, сякаш някакво огромно чудовище риеше някъде в дълбините му и търсеше нещо по дъното. Ето защо, мислех си, древните индийци са създали легендата, че бог Вишну, превърнат в глиган, рови по дъното на океана и търси изгубената Земя.

Черният гръб на една загладена подводна скала ту изплуваше, ту се скриваше под вълните. Понеже вятърът от сушата тласкаше обратно навътре в морето горните слоеве на водата, получаваше се впечатление, че тоя черен гръб плува в посока към брега.

Да, мислех си, имали са въображение древните народи, при това съчетано с много мъдрост. Океанът е толкова голям, че Земята ти се струва изгубена. И бог Вишну я търси по дъното. Освен това този Вишну е повелител на цялата вселена, включително и на боговете. Но тая вселена пък от своя страна не е нищо друго, освен възплъщение на Рама: лесовете са косите на Рама, звездите близнаци Вечерница и Зорница са ноздрите му, диханието — полъхът на вятъра и тъй нататък. А прародител пък на всичко е бог Брама.

— Е, какво, тя няма край, а? — запита ме някой.

Като погледнах, какво да видя? Онова не било никаква скала, а наистина един огромен благодушен глиган, който вече бе доплувал до пясъка и ми намигаше дружелюбно.

— Качвайте се — каза чудовището.
— Къде да се качваме! — запитах аз.
— На гърба ми.

Колебаех се, но Панчо, изглежда, това и чакаше. Той все чака да стане нещо необикновено и когато то стане, го приема съвсем естествено. Затича се, дърпайки конеца на хвърчилото си и се метна върху чудовището.

— Тате — провикна се той, — дай ми трийсет стотинки да си платя разходката.

Нямаше как, качих се и аз. Бързо се озовахме в открито море. Чудовището пореше вълните с лекота. Хвърчилото ни следваше отгоре, добре опънато от насрещния вятър.

— Да го беше прибрал, Панчо — рекох. — По него ще ни забележи майка ти от станцията и ще има да ни мърмори после.

Но и аз знаех, че хвърчилото вече не може да се прибере. Единственият изход беше да се пусне конецът и то да върви, където ще. Но Панчо нямаше да иска да се раздели с него по кой начин.

— Къде ще ходим, чудовище? — запитах. — Сигурно до хоризонта и обратно, а?

— Не, тоя път доста зад хоризонта — отвърна чудовището. — Отиваме на сватбата на принцеса Дамаянти.

Оказа се, че това не беше сватбата, а годежът на принцесата. Но от едно чудовище, което говори с човешки глас, не могат да се изискват такива езикови тънкости. Както и да е, годежът също бе една доста интересна церемония и двамата с Панчо останахме доволни да присъстваме там.

В двореца на богатия и прославен цар Бима се бяха насъбрали сгледници от цял свят. Всички красиви принцове искаха ръката на красивата принцеса. Тя трябваше да си избере за съпруг един от тях. И тя отдавна го беше избрала. Това беше младият и хубав цар Нал, владетелят на царство Нишад. Оставаше царкинята да обяви избора си и тържеството да завърши щастливо.

Обаче в последния момент се явиха петима опасни съперници на цар Нал. Това бяха боговете Индра, Варуна, Агни и Яма.

— А бе много богове в тая древна Индия, много нещо — въздъхна Панчо.

Макар че знаех какво ще стане, следях събитията с напрежение.

— Принцесо — каза бог Индра, — обръщам се към теб от името на четирима ни. Аз съм бог Индра, гръмовержец и повелител на другите богове. Този е Агни — богът на огъня. А това е владетелят на моретата и океаните — Варуна. Този е богът на смъртта Яма. Избери си за съпруг един от нас и ще живееш като богиня.

— О, безсмъртни богове! — каза принцеса Дамаянти. — Прекланям се пред вашето могъщество. Но за съпруг съм си избрала младия и хубав цар Нал. Той изпрати златокрили лебеди до моя дворец да ми кажат, че ме обича. Аз изпратих златокрили лебеди до неговия дворец да му кажат, че го обичам. Моля ви да благословите нашата сватба.

— О, красива принцесо — коленичи пред нея цар Нал. — Защо предпочете мене, слабия и смъртния, който съм прах върху обувките на боговете. Избери си някой от тях и живеј като богиня.

Така говореше цар Нал, но се виждаше, колко се радва, че красавицата ще бъде негова.

Нататък работите се развиха, както са си в поемата — щастлива сватба на Нал и Дамаянти, раждане на две деца и прочие. Панчо обаче не беше доволен. Поради младостта си той не можеше да разбере някои работи и възразяваше от строго практично гледище:

— Глупава принцеса. Трябваше да си вземе за съпруг някой от боговете. Къде е да си богиня, къде е да си проста царкиня! При това, както знаем от поемата по-нататък, цар Нал проиграва царството си на зарове и двамата скитат гладни и дрипави из горските пуцинаци.

— Ами, Панчо, как да ти обясня — затруднявах се аз. — Има някои работи, които стоят по-високо от благополучието.

Панчо ме прекъсна с рязък вик:

— Дръж, тате! Отиде. Хвърчилото ми отиде.

Огледах се стреснато. Плажът беше пуст и се свечеряваше. Розова светлина от залеза се отразяваше само в пергаментовата хартия на Панчовото хвърчило.

Бързо разбрах каква е работата. Панчо бе изтървал края и хвърчилото се носеше към открито море. С обувки и дълги каубойски панталони Панчо цапаше във водата до над колене и се мъчеше да хване края. Добре че успя, защото аз в никой случай не бих се мокрил заради хвърчилото.

Панчо нададе радостен вик, а и аз в този момент се сетих как да му обясня защо красивата Дамаянти предпочита слабия Нал пред силните богове.

— Панчо — рекох, — ти нали все не беше съгласен с избора на принцеса Дамаянти. Виж сега как стоят работите. Всеки си има някакво хвърчило и го следва при всички обстоятелства. Ето на, ти бе готов даже да се удавиш, но да не си изпуснеш хвърчилото.

Панчо заизцежда крачолите си. Подметките на обувките му започваха да се разлепят. Аз се събудих окончателно.

— А бе ти как я смяташ тая работа? Че аз всяка седмица ще ти купувам нови обувки! А да не би да имаш пет панталона...

Макар да съм дремнал само няколко минути на пясъка, бях си отпочинал достатъчно. Надвих на вятъра и прибрах хвърчилото, което подви пъстра опашка под мишницата ми.

Вече имах сили да се карам на Панчо чак до станцията, където го подхвана пък майка му.

— Приказвате ми за някакви хвърчила — хълцаше Панчо, — ама щом опре работата лично до вас, готови сте да ги захвърлите в морето...

ЗАРКО НА ДОЛНАТА ЗЕМЯ

Тоя съботен следобед за Зарко беше цяло събитие. Баща му излезе да го придружи в парка. Наистина той слушаше твърде разсеяно как се управлява пластмасовата лодка, която Зарко носеше под мишница, но все е друго да пристигнеш при басейна с баща, макар и разсеян. По-големите деца няма да посягат към лодката ти, а по-малките ще се трупат почтително край тебе и ще питат от тука ли е, или е от чужбина.

Таткото обаче хич и не доближи басейна, а седна на първата свободна пейка и разтвори вестника си. В това беше съдбоносната му грешка. Но не бива да го обвиняваме. Той с право смяташе, че едно деветгодишно момче няма нужда от постоянно наблюдение. Пък и да падне в езерцето, няма да се удави, защото не е дълбоко. И през ум не му минаваше, че оттам се отива за Долната земя.

Зарко също не знаеше това. Колко пъти беше прегазвал това езерце, за да завърне някое книжно корабче или да си прибере изтървано стъклено топче. Но ето че тая събота след обед чудото стана.

Легна Зарко по корем върху ниската ограда на басейна и пушна вътре лодката си. И тя изведнъж започна да се оттегля надолу заедно с дъното на басейна и с водата.

— Лодката ми! Лодката ми — развика се Зарко и запротяга ръце да я задържи.

Но дъното на басейна заедно с водата и лодката продължаваше стремително да се отдалечава от него. Зарко побърза да се преметне през ниската ограда и да си я прибере, докато е време.

Но тутакси разбра, че това време вече е минало. Скочи на дъното, хвана лодката, обаче всичко вече се бе спуснало толкова надолу, че отворът на басейна с късче синьо небе над него не можеше да се достигне и с противопожарна стълба.

А спускането продължаваше.

— Леле — уплаши се Зарко, — ако не спре тая работа, ще стигна като нищо чак на Долната земя.

Що ли му трябваше да я споменава тая Долна земя. Дяволът сигурно го чу и ако дотогава не бе имал точна идея колко надолу да спусне дъното на басейна, сега вече знаеше. Ето докъде води подсказването.

Най-сетне дъното на басейна се удари в нещо, изскърцаха някакви пружини и Зарко политна. С една ръка се хвана о ръба на лодката, с другата се подпря на брега. Беше пристигнал на Долната земя.

Първото нещо, което го учуди, бе, че лодката му беше станала много голяма. Басейнът — и той имаше размери поне на един селски язовир. Като се огледа във водата, Зарко видя, че и той самият бе пораснал. Беше станал почти пълно копие на баща си.

— Ясна е работата — каза си Зарко. — Нали ако един космонавт полети нагоре към звездите със скоростта на светлината, ще остане дълго време по-млад от своите връстници. Аз пък полетях в обратна посока — към Долната земя. И нищо чудно, че съм станал по-възрастен от моите връстници.

— Обяснението е лесно — продължи да си разсъждава на ум Зарко. — Ами как ще я карам сега като възрастен човек, без да имам нужния житейски опит.

Но на първо време работата се оказа доста проста. В лодката имаше хубава въдица и подходяща стръв. Зарко често придружаваше баща си на риболов. Даже се смяташе за по-добър рибар от него. И сега му потръгна. Рибите кълвяха една след друга и Зарко едва смогваше да ги метне да перпелят по дъното на лодката. Не бяха толкова едри, колкото би трябвало да бъдат на Долната земя, където всичко е по-голямо, отколкото на Горната. Но те не са се спускали със скоростта на светлината, а са си порасли тук — разсъждаваше си Зарко.

— Ей, Зарков — стресна го познат глас. Беше чичо Пешо, приятелят на баща му. — Кълве ли, кълве ли?

Зарко не отговори, понеже не можа бързо да съобрази защо не му викат Зарко, а Зарков. После се сети, че тук, на Долната земя, той вече е голям и следователно е Зарков.

— Е, виждам, провървяло ти е — продължи чичо му Пешо. — Слушай, заеми ми сега твоята риба, че съм обещал да пратя на другаря Генов две-три кила, а нищо не можах да хвана.

— На другаря Генов ли? Ами нали казваше, че не можеш да го понасяш заради лакомията му?

— Ш-ш-ш-т. Тихо бе, Зарков. Всякакви хора ходят на тоя язовир. Какво се правиш на дете!

Докато Зарко се усети, чичо му Пешо прибра рибата в своя сак, двамата седнаха в неговата кола и запрашиха към града.

В къщи Зарко завари познатата обстановка. Само трябваше да свикне с мисълта, че той е господарят на тоя дом.

— Сега какво трябваше да правя? — питаше се той. — Аха. Сетих се. Да седна на фотьойла и да прочета днешните вестници.

Взе ги от масата и ги запрелиства, но не издържа дълго.

— А бе какво намират за четене в тия вестници? — провикна се той и ги захвърли на килима. — То в „Септемврийче“ и „Стършел“ няма нищо интересно, та в тия ли!

Рече да ги скрита под масата, когато на вратата се позвъни.

Зарко отвори. Бяха редовните съботни гости — общо две белотни карета и нещо.

— Какво ни гледаш, като че ли не ни познаваш? — запитаха те, озадачени от детски чистия поглед на домакина.

— Как да не ви познавам — любезно отвърна Зарко. — Ти си патката, която се смята за интелектуалка. Ти си нервното кюфте, което се мъчи да се усмихва. Ти пък си единственият умен човек от нашата компания, но се страхуваш от жена си...

Останалите не изслушаха своите характеристики. Всички хукнаха обратно по стълбището с викове:

— Луд!

— Подозирах го, че говори зад гърба ни.

— Но в лицата ни...

— Чудни хора. Защо се върнаха? Нали ги нарекох точно така, както ги наричаше и татко. Ей че уморително нещо било да си възрастен. Оплиташ се като пиле в кълчища — мислеше си Зарко в празния хол. — Нищо, тъкмо ще си легна по-рано, че утре сигурно ще трябва да ходя и на работа, щом съм възрастен.

Когато стана сутринта, така му се работеше, както преди му се играеше.

— Ех, хубаво нещо е да си възрастен — мислеше сега Зарко на път за предприятието. — Няма да прескачаш огради, няма да замеряш котки. Цялата си енергия ще вложиш в нещо полезно за хората.

— Здравсти, другарю Зарков — изкозирува портиерът. — Чакат ви вече за заседанието.

Зарко малко се разочарова, че ще стои затворен в една стая, но понеже не знаеше в какво точно се състои работата на баща му, беше благодарен на портиера за упътването.

На заседанието през цялото време говореха и пушеха. Зарко се отегчи до смърт. Изведнъж го стресна гласът на председателстващия:

— Зарков, ти какво ще кажеш.

— Искам да попитам няма ли да работим — каза Зарко.

Всички погледи се обърнаха към него. Чичо Пешо изтича при председателстващия и си зашепнаха нещо.

— Ясно — каза оня. — Ей, Зарков, тия нерви ще ни разсипят. Знаех си, че всички ще пощуреем, но не очаквах да почне от тебе. Даваме ти десет дена служебен отпуск. Почивка му е майката. Другарят Пешев веднага ще те откара с колата да се поразведриш.

Пешев веднага го хвана под ръка и го поведе към вратата.

— Чичо Пешо, сега ми станаха ясни някои работи — заговори Зарко в колата. — Разбрах защо вие, възрастните, се карате на децата да не играят. Защото децата обичат да правят това, което им се прави. А вие обичате да правите това, което не ви се прави.

Пешев го загледа смаян и едва не изтърва волана.

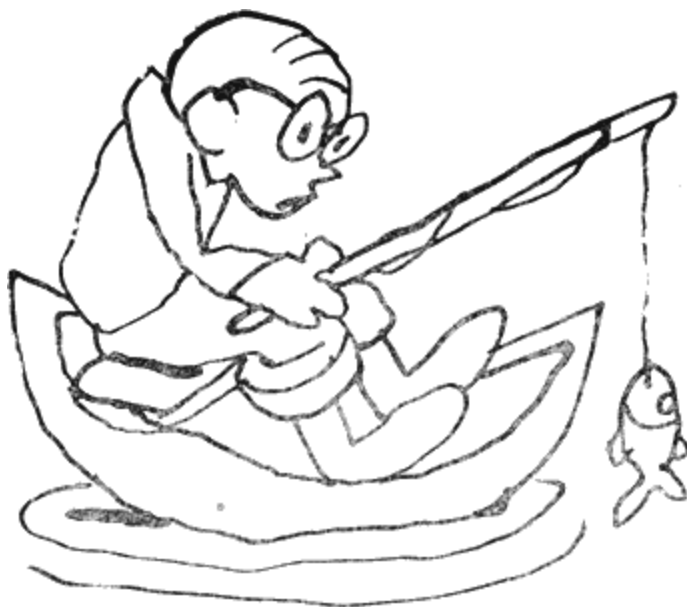
— Как така? — помъчи се да запита той колкото се може поспокойно, но личеше, че се бои от лудия си пътник.

— Ами така — продължи Зарко. — Не обичате някого, а му пращате подаръци. Присмивате се на други, а всяка събота ги каните на гости. Казвате, че заседанията губят време, а все заседавате... Ех, да можеше да ме върнеш на Горната земя.

— Ще те върна, ще те върна. Разбира се, че ще те върна — гальовно му заприказва чичо Пешо, защото знаеше, че лудите не бива да се дразнят. Ако лудият твърди, че е Наполеон, съгласявай се. Ако се смята за просено зърно, съгласявай се. — Ей сега ще спрем на язовира и оттам ще заминеш за Горната земя.

Пешев смяташе, че говори налудничаво с налудничав човек, но излезе точно така. Лодката си беше на същото място. Зарко коленичи на брега и посегна да я хване за ръба, за да я изтегли. И в този момент дъното с лодката се повдигна нагоре, чу се бръмчене като на големия асансьор в ЦУМ и Зарко полетя към Горната земя.

Сигурно сте забелязали при пътуване, че връщането става много по-бързо от отиването. Докато Зарко се усети, видя се отново наведен над басейнчето в южния парк. Над водата полегна голямата сянка на баща му.

— Стига с тая лодка. Откога висиш като щърк над езерцето. Хайде да се прибираме, че гостите вече ще дойдат.

— Кои гости? Пак ли патката, дето се смята за...

— Млък! Колко пъти съм ти казвал, че което се говори в къщи, не се изнася навън. Ама аз съм виновен, че те оставям да стоиш при гостите до късно. Тая вечер ще прощаваш.

— Че и аз вече не искам да оставам при вас. Хич не е интересно да си възрастен. Допреди малко бях на Долната земя и се уверих в това.

— Къде си бил? — облеци се баща му.

— На Долната земя. Където живеят само възрастни. И аз бях възрастен. По-хубаво е да си дете.

— Детето ми — изохка таткото и сложи длан на челото му. — Не, нямаш температура, слава богу. Какви са тия бълнувания за Долната земя?

— Е, вече съвсем ме отчайвате. Ония на Долната земя ме смятаха за луд, щом им кажех, че съм дошъл от Горната земя. Вие на Горната земя си мислите същото, като ви разправам за патилата си на Долната земя.

— Хайде, ела, момчето ми. Вярвам ти за Долната земя, вярвам ти и за Горната земя. Ела да си идем, всичко ще се оправи — нежно го прегърна таткото и го поведе към изхода на парка.

На Зарко му стана приятно от топлината на силната бащина ръка и от това, че големият татко искаше всякак да угоди на малкото си момче, което смяташе претоварено от училище, от четене на книги и от слушане на разговорите на възрастните.

— Остани довечера даже до края, даже и на вицовете — успокояваше го баща му.

— Потрябвали са ми вашите вицове — важно се нацупи Зарко. — Много разбирате вие от вицове. Не можете да разберете един нищо и никакъв виц за Долната и за Горната земя...

КОЙ ОТКРАДНА ЧЕРТЕЖИТЕ НА ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС ИЛИ КАК ПРОПАДНА ОЩЕ ЕДНО ВЕЛИКО ИЗОБРЕТЕНИЕ

Таткото на Зарко зачете новия вестник. За разлика от друг път Зарко се навърташе все около него и току заничаше неспокойно иззад рамото му.

— Има ли нещо интересно? — някак гузно подпитваше той.

— Има — учудено извърщаше глава баща му. — Мачът между „Левски“ и „Славия“...

— Не, не. Нещо за оная кражба на новия модел на „Дженерал моторс“?

— А, едва ли. Тя тая афера вече позагълхна. Аха, ето тука има едно дребно съобщение. Още не са открити крадците.

— Защо пък крадците? Може да е само един крадец.

— Тия работи, моето момче, сам човек не ги прави. В Америка има организирана престъпност. Коза ностра и прочие.

— Да им умра на организацията — най-неочаквано изтърси Зарко.

— Какво? — опули се таткото. — Що за изрази!

— Ами такива изрази, каквито заслужават. Нищо нямаше да направят, ако не бях аз.

— Ти ли?

— Аз, ами кой. Аз откраднах чертежите на „Дженерал моторс“.

— Ти май пак си ходил на Долната земя? — обезпокои се таткото.

— Ами ако имаш предвид, че Америка е в южното полукълбо и в тоя смисъл е точно под нас, може да се каже, че пак съм бил на Долната земя.

— И пак ли слезе през басейнчето в парка?

— То си е моя работа — тросна се Зарко. — А сега, като ти покажа материалите, ще изгубиш охота да ми се подиграваш.

Зарко отключи шкафа, дето прибираще своите работи, и измъкна една голяма черна кожена папка. Баща му получаваше такива папки, когато биваше делегат на някой конгрес. Но върху тая с хубави златни букви бе написано на английски: „Дженерал моторс. Строго секретно. Само за генералния директор“.

Таткото на Зарко захвърли вестника и я разтвори, вече наистина по-уплашен. Пълна бе с чертежи на различни автомобилни части.

— Видиш ли? Твоята организирана престъпност остана с пръст в уста. Аз ги задигнах.

— Зарко, но цялата международна полиция е на крак. Ако ги намерят у дома...

— Ще ги намерят друг път! — затвори Зарко папката, като я тупна самодоволно с длан. — Те ги търсят у другите конкурентни фирми. Представям си колко детективи ходят по петите на Хенри Форд младши. Даже и да се усъмнят в някоя социалистическа страна, тя няма да бъде България. Ние не произвеждаме автомобили.

— Добре де, защо ти трябваше на тебе да крадеш чертежите на това велико изобретение? Защо попречи да се извърши преврат в автомобилостроенето? Хиляди човешки живота щяха да се спасят досега при катастрофи — питаше таткото уж сериозно, а в същото време се мъчеше да си припомни телефонния номер на един свой познат лекар-психиатър, за да се посъветва с него относно момчето.

— Как защo? — учуди се Зарко. — Ти не схвана ли опасността още при първите вести за това изобретение?

— Опасност ли? — съвсем се отчая таткото и взе да примъква към себе си телефонния апарат. — Как може да се говори за опасност, моето момче, когато изобретението отстранява именно всяка опасност. При катастрофа абсолютно запазва живота на пътниците. Изпробвано е. Стопроцентова сигурност. В каквото и да се блъсне, при каквато и да било скорост...

— Ами точно това е най-опасното. Притежателите на тия скъпи коли ще почнат да се блъскат в останалите с каквато си искат скорост и хич няма да ги еня. Представяш ли си какво ще стане с нашата?

Таткото спря да тегли към себе си телефона. После го остави на мястото му. Не се обади нито на международната полиция, нито на психиатъра. Стана съучастник на похитителя на изобретението...

СБОГОМ НА ТАЛАСЪМИТЕ

ГЛАВА ПЪРВА

ЕДНА ЗАБРАВЕНА ЦИГУЛКА ЗАПОЧВА ДА СВИРИ

Ваканцията свърши. Обаче таласъми какво ти разбират от ваканция. Щом се стъмни, започнаха да хлопат по тавана на бабината Пенина къща. Мислеха, че Панчо пак е долу в стаята. Пак ще се хване уплашен за ръката на баба си Пена. Пак ще попита:

— Бабо, чуваш ли таласъмите?

— Чувам, чедо — ще отвърне през прозявка баба Пена.

— И тримата ли са?

Баба Пена ще се послуша да различи стъпките им.

— Чакай да видим. Тоя, дето тропа най-силно, но и най-пъргаво, е таласъмът Караконджо.

Пенчо ще свие един пръст — значи Караконджо е налице.

— И Мъркот е горе. Той стъпва леко-меко на котешките си лапки. Но от време на време започва да си точи ноктите о гредата. Чуй го, пак захвана да дращи.

Таласъмът сякаш драска не по таванската греда, а по изплашеното Панчево сърчице. Но момчето намира сили да сгъне и второто си пръстче в знак, че и Мъркот е преброен за тая вечер.

С другата си ръка Панчо дръпва баба си Пена:

— Ами Дългата опашка там ли е?

— Него най-мъчно го разпознавам — звучно се прозява вече баба Пена. — Хайде, заспивай. Малко ли ти са два таласъма.

— Бабо, недей заспива, страх ме е — моли я Панчо.

Баба Пена прави последни усилия да се послуша към тавана.

— Пристигна и Дългата опашка. Чух го как прошумоля. Най-напред помислих, че е вятърът в мушмулата, но то било таласъм. Чуй го сега откъм тавана.

Панчо забравя да свие третия пръст, а хваща баба си с две ръце. Това е знак, че вечерната проверка на таласъмите е завършила и всички са се оказали по местата си.

Хем го е страх Панчо, хем нещо сладостно го кара да разпитва за таласъмните. Слуша тропота им на тавана. Представя си как светят очите им в тъмното. И се радва, че самият той е на толкова сигурно място. Замайват го топлината на леглото и равномерното вече дишане на близък човек. Тропотът на призраците постепенно се превръща в някаква вълшебна музика. Не като от неговата цигулка.

Споменът за цигулката прекъсва вълшебството, но само за миг. Приказната музика зазвучава отново. Нотите не могат да правят такава музика. Тропотът на таласъмните е нейният ритъм. Свирнята на щурците отвън — нейна мелодия. Вятърът в мушмулата, славеите в липата, лунният блясък, далечната свирка на локомотив, близкото излайване на куче, шумоленето на завивката, с която баба Пена го загръща вече насън — всичко това се слива в едно гальовно звънче, което вече се отдалечава, но му кима да не тъгува, защото пак ще се върне. А то ще рече, че Панчо вече е заспал.

За цигулката през деня не се сещаше, макар че майка му заръча да се упражнява поне по два часа на ден. Страх го бе обаче да не я забрави, когато си тръгне обратно за града. Вечер наред с таласъмните и това му бе страхът. И тоя страх накрая се оправда. Днеска сутринта си замина, а цигулката остана. Хем нарочно я бяха нагласили отгоре на масата, та да ги подсеща. Но баба Пена от мъка, че се разделя с Панчо, забрави да я вземе, когато тръгна да го изпраща на рейса.

— Чумата да ме тръшне, макар — тюхкаше се после баба Пена, бършейки праха от големия черен калъф. — Стара съм, забравям. Ами на Панчо къде му ходи умът.

Повдигна баба Пена капака да почисти отвътре. Но инструментът беше лъскав, без нито една прашинка, стоял добре затворен през цялата ваканция.

— Боже, боже, дано Савата се съгласи да я откара утре с гюмовете — говореше си баба Пена. Макар и останала сама вече в глухата къща, още си мислеше, че говори на Панчо. Като затвори капака, закачи със сухите си пръсти няколко струни. В къщата отекнаха нестройни звуци. Тропотът на тавана тутакси се усили.

— Пусту мишки. Пак се развилняха. Млък бре! — вдигна глава към тавана баба Пена. — Сега ще пратя котарака да ви натика в миша дупка.

ГЛАВА ВТОРА

КАРАНИЦА СРЕД ТАЛАСЪМИТЕ, КОЯТО ХВЪРЛЯ СВЕТЛИНА ВЪРХУ ТЕХНИТЕ ЛИЦА, ДОКОЛКОТО
МОЖЕ ДА ПАДНЕ СВЕТЛИНА В ЕДИН ТАВАН, И ТО ВЪРХУ ПРИЗРАЦИ

— Чух... чух... чухте ли? — заекна таласъмът Караконджо. — Нареккоха ни мишки.

— Чух... чух... чухме — подигра му се таласъмът Мъркот. — Чухме обидата. Пита се, защо я изрекоха. Не бързай да грухтиш, преди да си обмислил добре въпроса. Ако изобщо свински духове като тебе могат да мислят.

— Не съм никакъв свински дух... дух... дух — запъна се Караконджо, макар че думата беше само от една сричка и нямаше къде да се заеква.

— Как да не си? Караконджовците, това са духовете на закланите прасета.

— Това баба Пена го разказва на Панчо, за да му е по-интересно и ти се хва... хва... хвана.

— А това, че когото настигнеш в тъмното, го яхваш като магаре, и то ли не е вярно?

— Вярно е, доколкото е вярно за всеки таласъм... съм... съм. И аз съм... съм дух като всички вас.

— А нямаш ли свинска муцуна, а?

— А ти виждал ли си ми муцуната? — не се предаваше Караконджо.

— Колкото ти моята. Но това няма значение. Всички таласъми са невидими, обаче вас, караконджовците, бабите ви описват съвсем като прасета.

— Това е от бедна фантазия. Аз съм равноправен таласъм и настоявам всеки да си ме представя, както може. Ясно ли ти е или си глух... глух... глух.

— Я не се карайте — смъмри ги Дългата опашка. — Ние тук се премираме кой от нас е по-страшно привидение, а хората започнаха да ни наричат мишки. Довчера баба Пена разказваше на Панчо такива страшни работи, че чак и ние не хвацахме вяра. А ето че днес ни нарича мишки. Виждате ли докъде води липсата на единство помежду ни!

— Ух... ух... ух. Мър... мър... Мъркот е виновен — избоботи Караконджо.

— Ами, чуваш ли се? Ти ясно си грухтиш — засмя се под мустак таласъмът Мъркот. По-право под двата си мустака.

— Млък! — шибна ги Дългата опашка. — Мъркоте, ти много си позволяваш. Все мъркаш, като че ли си най-умният таласъм. Ако Караконджо е духът на едно безобидно прасе, какво от това? Той е за предпочитане пред такива духове на отрицанието като тебе.

— Какво отрицание? Аз не отричам, а потвърждавам, че е прасе-призрак.

— Млък! А ти какво си? Мър-кот. Котарак, който все мърка. Да се благодариш, че си призрак, та това ти е страшното.

— А ти кой си бе, Дълга опашко? Най-безличният от всички таласъми. Една опашка и толкоз. Никакво лице.

— Лице... лице... лице — той път Караконджо се присъедини към Мъркот.

— Опашка, но дълга. Цели векове е дълга моята опашка — възрази Дългата опашка. — А колкото за тялото и за лицето, Караконджо е прав. Нека всеки си ги представя според своята фантазия.

— Азия... азия... азия — присъедини се Караконджо към Дългата опашка, щом биде похвален от него.

— Ето че сме мнозинство — отсече Дългата опашка. — Слушай моите нареждания. В резултат на нашите разногласия работата ни не върви. Панчо не се плаши от нас, а баба Пена ни нарича мишки.

— Работата ни не се е влошила поради нашите разногласия, а нашите разногласия се появиха вследствие на влошената работа — възрази Мъркот.

— Пак ли? — изгледа го Дългата опашка. Макар че таласъмните са невидими, Мъркот си знаеше, че го е изгледал.

— Добре — примири се Мъркот. — Казвайте какво да правим?

— Пълно използване на всички шумови средства! — заповяда Дългата опашка. — Да изкараме ума не само на Панчо, но и на баба му. По местата си, марш! Почни. Едно, две!

ГЛАВА ТРЕТА

ФУТБОЛЕН МАЧ НА ТАВАНА МЕЖДУ ОТБОРИТЕ НА „ТАЛАСЪМ“ И „КАРАКОНДЖО“. ОТ ТОВА ПОСТРАДВА КОТАРАКЪТ МИНЧО

Дългата опашка се хвана за една откована дъска от покрива. Дръпна я силно за единия край, след това я пусна.

— Шат! — плесна пружиниращата дъска.

Караконджо затопурка насам-натам с острите си копитца.

— Пат! — шляпна отново дъската.

— Топур, топур, топур — въртеше се в кръг Караконджо така, че свят да му се завие.

Само Мъркот седеше на предишното си място и се усмихваше под мустак. По-право под двата си мустака.

— Какво мързелуваш? Марш при газената тенекия! — заповяда му Дългата опашка.

Мъркот продължаваше да се усмихва презрително.

— Нокти вълн! Почни, едно, две!

— Две... две — затопурка на място бедният Караконджо.

— Няма нищо по-жалко от един таласъм, който не върви в крак с промените на времето — равно и безучастно произнесе Мъркот.

— Ти пак ли философстваш? Почвай бързо да драскаш с нокти по тенекията, че това нашето не е никакъв шум.

— Шум... шум... шум...

— Ум... ум... ум трябва — озъби се Мъркот. — Не видяхте ли, че вчера баба Пена и Панчо обрулиха ореха?

— Много обичам пресни орехи — лакомо избоботи на един дъх Караконджо без никакво заекване. Очите му блеснаха като автомобилни фарове.

— Ще ни ослепиш бе, Караконджо такъв — изрева Дългата опашка, сложил лапи на това място, на което трябваше да се предполага, че е лицето му. — Бързо мини на къси светлини!

— Къ... къде са орехите? — затропа тоя път от нетърпение Караконджо, а не за да плаши Панчо.

— В мукавения сандък — свали Мъркот своята лапа, защото Караконджо тутакси извърна фаровете към сандъчето с орехите.

— Мишки! С право ни наричат мишки. Гризачи на орехи ли сме, или призраци, които вселяват ужас в душите на децата и на бабите? — ядосано пусна дъската Дългата опашка.

— Б-р-р-р — затрептя откъртената летва, тоя път без да шляпне о керемидите, понеже не беше опъната достатъчно. — Мъркоте, ти си виновен. Ти му възбуди апетита с тия пресни орехи.

— Аз гледам на орехите не като на храна, а като на средство за вдигане на шумотевица. Какво съм виновен, че той е духът на едно лакомо прасе — оправда се Мъркот. — Ето, гледайте. Или по-право, слушайте. — И той избута с лапа един орех навън от сандъчето. Ритна го и орехът се завъргна към другия край на тавана.

— Дръжте го! — завтече се след него Караконджо. Мъркот обаче, вместо да хукне след тоя, извади още един и го ритна в обратна посока. Караконджо изостави първия орех и се затича след втория. Тъкмо го наближи, Дългата опашка захвърли трети. Караконджо заряза първите и се втурна да търси тоя.

— Хм. Не е лошо като идея — примири се Дългата опашка. — Аз винаги съм казвал, че ти, Мъркоте, имаш умна глава. Само трябва аз да те ръководя и ще можем да постигнем много нещо. Хвърляй!

В това време Караконджо тъкмо щеше да налапа третия орех и Мъркот му хвърли нов.

— Обаче няма да бъде честно.

— Кое?

— Ами това: Караконджо да тича, а ние само да му хвърляме примамки.

— Ей това ти е лошото, Мъркоте. Тъкмо измислиш нещо умно и вземеш, та го развалиш с философиите си. Ами като е по-изостанал от нас Караконджо, кой му е крив. Комуто е слаб акълът, да му са здрави краката. Така де, ние с тебе сме друго нещо.

— Да, но той ей сега ще капне.

— И според тебе всички да се разтичаме като караконджовци, така ли. Я зарежи това народничество. Не можеш ме накара да тичам подир един орех за тоя, що духа.

— Мога, мога.

— Ха да видим.

Мъркот грабна две пълни с боб кутии за обувки и ги сложи една срещу друга.

— Това пък какво е?

— Врата на футболно игрище. Ще има мач.

— Хайде, наште! — радостно заскача Дългата опашка. Щом станеше дума за мач, тутакси зарязваше гордата си осанка на ръководещ таласъм и ставаше най-обикновен запалялко.

— Чакай, не виждам с какво да очертая отсрещната врата — огледа се Мъркот. — Аха, ей тия книги ще свършат работа.

— Разгеле, Мъркоте. Откога се каня да те питам какво нещо са това книгите. Мислех, че са отрова за мишки. Ама гледам, мишките ги ядат и нищо им няма.

— Книгите не са за ядене.

— Че за какво са тогава?

— За четене. Хората ги четат и от това стават по-умни.

— Уха-ха-ха — затресе се от смях Дългата опашка. — У бре, уха-ха-ха.

— Какво смешно има?

— Ами мишките защо не стават по-умни, а? Хванах ли те, че лъжеш.

— Те ги ядат, а не ги четат.

— Дай аз да ги прочета. Една, две, три — от тая страна. Една, две, три — от оная. Ето, вратата е готова.

— Това не се казва четене, а броене.

— Ти пак много знаеш. Хайде да почваме, че откога не съм играл футбол. Къде е топката?

— Никаква топка! С орехи. Такава шумотевица ще се вдигне, че Панчо ще изгуби и ума, и дума.

Всеки подбра по един орех и го зарита към вратата на другия.

— Гол!

— Дузпа!

— Тъч!

— Само „Таласъм“! Само „Таласъм“!

— Два на един за „Караконджо“.

Вдигна се такава олелия, че играчите не чуваха собствените си гласове. Изведнъж Мъркот им даде знак да спрат.

— Шт. Тихо. Стори ми се, че Панчо плаче от страх. Може да сме прекалили.

Ослушаха се. Не беше Панчо, а баба Пена.

— Къш, бре. Чумата да ви насмете, дето ми разпиляхте орехите. Писи, писи, писи. И този проклет котарак къде се изгуби. Писи, писи, Минчо. Къде си бре?

— Ама тя наистина смята, че сме миш... миш... миш...

— Мишмаш?

— ... мишки — заекваше Караконджо, този път от умора.

— Знаех си аз, че твоите умни идеи дотам ще ни докарат, Мъркоте, ама защо те послушах.

— Има нещо, което още не мога да разбера — призна си Мъркот.
— По-нататък ще стане ясно.

— Имаш да вземаш, ако смяташ, че и по-нататък ще се оставя да ме подвеждаш. Марш по местата си и никакви нови идеи повече! — кресна Дългата опашка.

— Да, но тя сега ще изпрати котарака Минчо. Трябва да го прогоним на всяка цена.

— Заеми се с обезвреждането на котарака и после при тенекията!
— сурово изкомандва Дългата опашка.

Мъркот сложи един орех пред лапата си и зачака на отвора за тавана. Когато там се показа муцуната на котарака, той ритна ореха. Минчо бе улучен точно в средата на носа и моментално тупна обратно долу на терасата.

— Върна се пущината — затюхка се баба Пена. — Тъй си е то, глезено коте мишки не лови. Панчо е виновен, Панчо. Цяло лято играе с тебе и те разглези.

Баба Пена тръшна вратата и се прибра отново в стаята си. Мъркот се заслуша, но не чу ни звук.

— Знаете ли, че напразно сме тропали. Панчо го няма — заключи той.

— Няма, няма, няма — зарадва се Караконджо, че ще може на спокойствие да си хапне от пресните орехи.

— Глупости — възрази Дългата опашка. — Как ще знаеш, че го няма, като не си слизал в стаята, нито си поглеждал през прозореца. А и къде ще е Панчо? Щом се смрачи, него го хваща страх и се прибира.

— Ако беше тука, баба Пена щеше да му се скара, че е прехранил котката. А тя нищо не каза.

— Пак много знаеш, ама няма кой да те слуша. По местата си! Ще изпълним коронния си номер, па да видим дали не е тук Панчо. Пригответе се за песен. Къде е тиганът да ви дам тон?

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ПЕСЕН НА ТАЛАСЪМИТЕ, КОЯТО БИВА ПРЕКЪСНАТА ОТ НЕОЧАКВАН ГРЪМ

Дългата опашка най-сетне напипа дръжката на един захвърлен тиган. Тупна го с лапата си и се опита да вземе тон:

— Ла-а-а. Хм, май не е ниско.

— Какво ти „ла“. Това дори не е „сол“, а долно „до“.

Докато Мъркот си довърши мисълта, Дългата опашка го тупна с тигана по главата.

— А-а-а — изохка Мъркот и се хвана за цицината.

— Ей това се казва тон — зарадва се Дългата опашка. — Ла-а-а. Три, четири. — Поокашля се и изпълни своята песен:

*Аз съм Дългата опашка.
Щом се чуе моят вик,
свършва позата юнашка
на момчето, дето с прашка
вечно камъчета лашка
по врабците, чик-чирик.
Даже страшни таласъми
страх изпитват от гласа ми.
Таласъм съм, но не съм
като всички таласъми,
а съм главен таласъм.
Със опашка като сабя
в мрака тракам и сека,
Бърже лягай си до баба,
иначе мога да те сграбя.
Грабвай баба за ръка.
Вънка в клоните листати
нещо шумоли, нали?
Лягай си до мама с тати,
ако те са си дошли.*

*Може също и до кака,
а добре е и до брат,
сгушен брат да слуша в мрака
таласъмът опашат
как по покривите трака
и с опашка шатка: — Шат!*

— И сега, ако Панчо не е примрял от страх, да не се казвам Дългата опашка! — въздъхна уморено главният таласъм.

— И аз да не се казвам Кара... кара... кара...

— Карай да върви — помогна му Мъркот.

— Оставиха орехите, сега пък се разцвъркаха, поганците му недни — измърмори отдолу баба Пена и се затътрузи из стаята.

След миг под нозете на таласъмите се разнесе страхотен гръм. Разтреперани, те се свиха в самия край на тавана.

Нямате представа колко са страхливи ония, чиято професия е да предизвикват страх у другите. Забелязал съм дори как трепери от страх плашилото в клоните на черешата пред къщи. Работата е косовете да имат малко повече смелост и да го разпарцалисат. И сигурно биха го сторили, но ги възпира това, че стопанинът има пушка. Не вярвам косовете да се боят от самото плашило. Но нека не се отклоняваме като нашия дълбокоумен Мъркот. Впрочем, сега и той трепереше, без да може да проумее откъде се стовари тоя гръм под краката им, та целият таван се разтресе.

А работата беше много проста. Баба Пена поиска да усмири мишките. Обикновено чукаше с точилката, но Панчо си беше брулил орехи с нея и тя се закачи на най-високия клон. Като не намери друго под ръка, баба Пена грабна цигулката от масата и задумка с нея по тавана.

Не очаквали, че и на тях някой може да им тропне, таласъмите дълго време стояха объркани. Съвзеха се чак в следващата глава.

ГЛАВА ПЕТА

ГЛАВНОТО ТАЛАСЪМСКО РАЗУЗНАВАНЕ ПО СЛЕДИТЕ НА БАБА ПЕНА

Пръв се окопихи Мъркот.

— Трябва да се прати разузнавач. Сега всички книги, пиеси и филми са пълни с разузнавачи. Да отиде един и да погледне от клоните на мушмулата. Тогава ще разберем какво става в стаята.

— Караконджо, беж на мушмулата! — заповяда Дългата опашка.

— Муш... муш... муш...

— Мушни се зад мене, щом толкова те е страх — помогна му Мъркот, който добре разбираше, че от Караконджо няма да излезе никакъв супермен. — Слушай, Дълга опашко. Мисля, че ти трябва да се заемеш с това.

— И таз добра. Казали на таласъма, а той на опашката си. Ами вие през това време нали ще останете без командване и няма да знаете какво да правите.

Мъркот разбра, пък и отначало си знаеше, че трябва да върви сам, и се отправи към водосточната тръба. Пазейки се да не драска с нокти по ламарината, леко и безшумно се праметна в клоните на мушмулата срещу прозореца. Погледна първо към леглото и замря от ужас. То беше застлано. Никой не беше лягал в него. Както предполагаше, Панчо не беше в къщата. Погледна към средата на стаята и замръзна на мястото си. Свирна и на другите таласъми да видят тава чудо невиджано. Щом разбраха, че няма никаква опасност, те довтасаха в клоните на мушмулата.

И какво да видят. Баба Пена с цигулка в ръка, като момиченце от детската музикална школа, беше тръгнала да излиза от стаята. Едва се съдържаха таласъмните да не захихикат, когато премина под мушмулата. Караконджо даже изгрухтя леко, но баба Пена помисли, че това е нейното прасе и му се скара:

— Ти пък нямаш наяждане. Спи вече де, гъци, гъци, гъци.

— Ами сега аз мисля, че трябва да помислим заедно, такова... — захвана Дългата опашка, поглеждайки умолително към Мъркот.

— Точно така. След нея и ще разберем цялата загадка — отвърна Мъркот, давайки вид, че уж продължава мисълта на своя началник.

— След мен! — изкомандва Дългата опашка.

— Не след теб, а след нея — поправи го Мъркот. — И то незабелязано. От дърво на дърво и в сенките на оградите.

— Лу... лу... лу... — заекна Караконджо.

— Не през лука, а по пътя след нея! — скара му се Дългата опашка.

— Той иска да каже, че луната ще ни освети — поясни Мъркот. — Затова, Караконджо, ще се движим само по сенките. Разрешава ти се да изгрухтяваш от време на време за заблуда на противника. А аз ще измяуквам като котарак. Ето: мяу-у-у.

Баба Пена тутакси се въртна обратно.

— Пст! Минчо, ще ти дам аз на тебе едно „мяу“. Бърже на тавана, че мишките изпоразпиляха орехите!

Баба Пена пое между овошките към пътната врата. Таласъмните след нея.

— Мъркоте, а аз какви звуци да издавам за заблуда на противника? — озадачи се Дългата опашка. — Свикнал съм да издавам само заповедни звуци.

— Кукуругай като петел — подигра му се Мъркот.

— Ей затова ти нямам доверие аз. Не знаеш граници в иронията си. Ами нали щом изкукуруга петел, всички призраци изчезват. Как можеш да ме караш да постъпвам като нашия най-голям враг петела? Кому служи това?

— Ами намеквам ти, че си малко изкукуругал като него — засмя се Мъркот под мустак. По-право, под двата си мустака. — Виж там, имитирай някоя нощна птица.

— Ама разбира се. Аз съм важна птица — зарадва се Дългата опашка. — Ще бухам като бухал.

— Още по-добре е като чухал — посъветва го Мъркот.

— Чух... чух... чух...

— Млък бе. Ти ще викаш „грух, грух“.

Над овошките изплува пълната септемврийска луна. Баба Пена вървеше по селската улица, съпроводжана от звуците на таласъмните:

— Грух... грух... грух...

— Чух... чух... чух...

— Мяу... мяу.

— Цвър... цвър... цвър. — Мъркот се досети да имитира и щурец.

— Бау... бау... бау. — Това не беше таласъм, а редовно куче, но няма значение. Картината продължаваше да бъде тайнствена, защото по селската улица се движеше баба с цигулка в ръка. Ако някой я беше срещнал, щеше да помисли, че именно тя е таласъмът.

— Отива към читалището — забеляза Дългата опашка. — Сигурно ще има концерт на самодейния колектив и баба Пена ще свири първа цигулка.

— Кам... кам... кам... — развълнува се Караконджо.

— Камбана ли? — запитва Дългата опашка.

— Камила?

— Кам... кам... кам... — съвсем нетърпеливо затропа Караконджо.

— Камион, камион — сети се Мъркот. — Вярно, че това е камионът с млякото пред къщата на бай Сава.

Баба Пена спря и похлопа на портата.

— Сава. Сава бре, тука ли си?

— Какво има, бабо Пено? — подаде се през пролуката бай Сава, продължавайки да се ослушва откъде издиша една надута вътрешна гума.

— Остави се, Савко. Нашият палангозин Панчо тая сутрин го изпроводи на рейса. Ама да вземе да си забрави цигулката.

— Аха, ето къде издиша — зарадва се бай Сава.

— И аз им викам, че е излишна, ама кой ме чува — оплака се баба Пена.

— За гумата казах, че издиша — заговори по-високо бай Сава. — А пък цигулката защо да е излишна? Ако момчето е музикално.

— Ако е, ама не е. Само го мъчат. Виж, пеперуди му дай да лови. Цветя и билки да бере. Туй лято си направи цял хамбарий.

— Хербарий му викат.

— Тъй де. Ами аз да проводя по тебе цигулката. Като закараш утре гюмовете, отбий се в техния блок, и без туй ти е на път.

— Бива — съгласи се бай Сава. — Пъхни я под брезента при гюмовете.

— Да не се строши в каросерията, бре Савко. Че как ще се разправям после със снахата?

— Няма, няма — успокой я бай Сава. — Там седи Дончо магазинера и ще я наглежда.

Баба Пена въздъхна дълбоко, че е оправила тая трудна работа и си тръгна обратно.

— След мен! — извика Дългата опашка.

Мъркот не помръдна от мястото си.

— Така де, след нея — поправи се главният таласъм.

— И защо след нея? — запита Мъркот.

— Как защо? — учуди се Дългата опашка. — Защото досега вървахме след нея и сега трябва да направим същото.

— Това си знаеш ти: да правиш все същото.

— Същ... същ... същ...

— Ти пък, Караконджо, само повтаряш, каквото каже някой — изкара си на него яда Дългата опашка.

— Сащисах се бе — оправда се Караконджо. — Нищо не разбирам.

— Какво има толкова за разбиране? Панчо е заминал за града. И ние отиваме там. Защо да стоим тук, където никой не вярва, че има таласъми?

— Към камиона ходом марш! — нареди Дългата опашка. — Между два гюма по един таласъм!

ГЛАВА ШЕСТА

КАМИОН КАРА ТАЛАСЪМИ

Таласъмите прекараха нощта в камиона. Измъчиха се от бездействие, но това беше начинът да стигнат у Панчови. А там вече работа колкото щеш.

Особено се свиваше душата на Караконджо. А не забравяйте, че един таласъм се състои само от душа и нищо друго. Горкият, хич не можеше да издържа без тропане и от време на време раздрънкваше гюмовете.

— Трай бе, Караконджо, ще провалиш експедицията.

— Мир... мир... мир...

— Мирно стой. Точно това искаме да ти кажем.

— Мир... мирише ми на мляко.

— Ами, разбира се, гюмовете са пълни с мляко.

— Как... как... как...

— Каквида? — предположи Дългата опашка.

— Не. Как се от...

— Как се отварят ли?

— Аха. Да си лок... локна млекце.

Затърсиха закопчалките на гюмовете, но тутакси и тримата се строполиха като попарени.

— Кукуруигу-у-у! — остро и високо изкукуруига на две крачки от тях петелът на бай Сава.

— Край. Свършено е с нас. Мъркоте, ти ни уби — изохка Дългата опашка.

— Не се бойте — съвзе се Мъркот. — Навън се развиделява, но под платнището ще бъде тъмно цял ден. Важното е веднъж да се доберем до Панчовия таван в града.

Таласъмите малко се поуспокоиха, но скоро откъм дворовете се зачуха и човешки стъпки. Захлопаха врати. Разнесоха се гласове. Тримата се свиха уплашени в най-тъмния ъгъл на камиона.

Но това беше нищо в сравнение с ужаса, който последва. Бай Сава се покачи в кабината и хлопна вратата. Най-напред нещо леко изхърка, както прави Мъркот с нокти по тенекето. После се разнесе адски шум. Не биха могли да го постигнат и триста таласъма.

— Как... какво става? — запита Дългата опашка, защото Караконджо вече не можеше дори да заеква.

— Бай Сава запали мотора — отвърна Мъркот. — Най-напред обикновено фучи доста силно, но после се позатопля и започва да мърка като котарак.

— Ех, да имахме едно такова нещо на тавана! Тогава да видиш как се плашат деца.

В това време Караконджо разбута гюмовете и затърси откъде да скочи. Но нали беше много уплашен и малко глупав, вместо към задницата, хукна към кабината на камиона. Успя да си пропъхне муцуната под брезента и да изтропа с предните си копита върху покрива. Двата таласъма го хванаха и задърпаха обратно. Понесе се голям тропот по покрива на кабината.

— Дончо, ти ли си? — завика от кабината шофьорът бай Сава.

Таласъмните замряха на местата си. Половината туловище на Караконджо си остана навън.

— Тоя път си ме изпреварил, а? — продължи бай Сава. — Аз рекох да позагрея двигателя, докато дойдеш, а ти си бил вече вътре. Внимавай за цигулката на Панчо.

Мъркот и Дългата опашка успяха с труд да издърпат Караконджо отново под платнището.

— Добре де, тръгвам. Стига си тропал — извика бай Сава и потегли. Трите таласъма се свлякоха върху гюмовете, които вече сами хлопаха по пътя, така че шофьорът нямаше в какво да се усъмни.

Пътят до града бе доста дълъг, та таласъмните имаха време да се съвземат и поуспокоят.

— Хубаво нещо е да си таласъм — рече по едно време Дългата опашка. — Можеш да пътуваш и в каросерия на камион. Който не се състои само от душа, ще му се разтърсят кокалаците.

— Мес... мес... месата ще му посинеят.

— Не е толкова страшно — възрази Мъркот. — Колко пъти съм виждал как жените от стопанството ходят на екскурзия с камиони. Даже вътре и спят.

— Да, но не върху гюмове. Пак ни насади ти нас — въздъхна Дългата опашка и се лашна напред. — Леле, ами ако имах глава — вдигна той закана̀телно лапите си към Мъркот.

— Там е работата, че нямаш глава. Иначе щеше да разбереш, че сме пристигнали — срязва го Мъркот.

ГЛАВА СЕДМА

ТАЛАСЪМИТЕ СА НАЛИЦЕ, НО ДОНЧО ИЗЧЕЗВА

Бай Сава хлопна вратата и слезе от кабината. Таласъмите повдигнаха крайчеца на брезента и загледаха какво ще стане. Спрели бяха пред някаква грамадна къща с много врати и прозорци. Бай Сава застана пред една врата и натисна някакво копче. И веднага погледна нагоре към небето.

— Проверява дали ще вали дъжд — поясни Дългата опашка.

В това време се отвори един прозорец някъде на височина колкото две орехови дървета, ако се сложат едно върху друго. Подаде се женска глава.

— Кой звъни?

— Познах я. Майката на Панчо — каза Мъркот.

Бай Сава се поизтегли по-назад.

— А, ти ли си бил, бай Сава?

— Аз съм, аз. Нося ви свирнята — и бай Сава протегна лявата си ръка уж е цигулка, а с дясната започна да имитира движенията на лък по нея. — Цигу-мигу, цигу-мигу — засмя се той.

— Ама докара ли я? Бай Сава, не зная как да ти се отплатя. Панчо сега е на английски. Като се върне, трябва да отиде на урок по цигулка и се чудех какво да правя. Толкова навреме идваш. Качвай се да те почерпя едно кафе.

— Не съм сам. И магазинерът Дончо е в камиона при гюмовете. Той вардеше цигулката през целия път.

— Ами и него покани, разбира се. Слагам еспресото за двама.

— Хайде, Дончо, сваляй дрънкалото — провикна се бай Сава, учуден от тишината в каросерията.

— Ами сега? — уплаши се Дългата опашка.

— Ами се... се... се...

— Седете си на местата. Не забравяйте, че сме невидими — успокой ги Мъркот тъкмо навреме, защото бай Сава вече повдигаше платнището.

— Дончо. Къде си, бе Дончо? Я, празно. Тоя човек изчезна като таласъм. Тупа по кабината да тръгвам, а сега никакъв го няма. Добре, че поне цигулката е тука.

Бай Сава взе цигулката и се запъти към Панчовия вход, озъртайки се за Дончо.

— Дончо. Не се крий, бе момче. Коскоджамити магазинер си вече, а още те държат магариите. Аз отивам у Панчови. Качвай се и ти горе, стига си се халосвал.

— Сега му е времето — каза Мъркот. — По водосточната тръба и — на тавана! Като се мръкне, такъв концерт ще му изнесем на Панчо, та да го запомни, дето ни накара да бърхтим толкова път и да мамим невинния шофьор.

— Караконджо е виновен с неговото прибързано тропане.

— Дон... Дон... Дон...

— Какво пак задумка.

— Дон... Дончо щеше да ни пречи, ако беше при нас.

— А знаеш ли, колко ще си пати сега бай Сава? Няма да му приемат млякото.

— Че какво му е на мляк... млякото? Аз бих излокал един гюм, ами дип, че не мога да го отворя. Как няма да приемат такава вкусно мляко?

— Ти си призрак на едно частнособственическо прасе и това си е — тросна му се Мъркот. — Млякото е на стопанството. Магазинерът Дончо трябва да го предаде на млекоцентралата. Но хайде да оставим хората да се оправят с техните работи, а ние с нашите.

— Към водосточната тръба, марш!

ГЛАВА ОСМА

КАК НЯКОЛКО ГЛАВИ ЛУК ПОДПОМАГАТ АЛПИНИЗМА

Понеже камионът беше спрял досам стената на блока, не стана нужда таласъмните да слизат долу. Направо изпод платнището се прехвърлиха на водосточната тръба и се закатериха към тавана.

Най-трудно напредваше бедният Караконджо, защото беше таласъм с копита. Добре че нямаше тяло, а и главата му не тежеше от много ум. Понякога това се оказва полезно.

За да не го изоставят в този труден момент, другите таласъми го пушнаха да се катери пръв. И Караконджо не беше съвсем несръчен в тия работи, защото все пак не беше прасе, а призрак. Колко пъти на село се бе спускал по улука и оттам на мушмулата.

Задъхан, Караконджо мислеше, че таванът вече е близко. Но това се оказа само един пореден балкон.

— Мъркоте, какво става? — обезпокои се Дългата опашка. — Това не е къща като къща, а сума ти къщи, натрупани една върху друга. Сигурно са се възседнали при някое земетресение.

— Земетресение, вятър. Просто е с повече етажи. Караконджо, къде отиваш?

— Поч... поч... поч...

— Почваш да пречиш.

— Поч... почивка.

— Прав е. Нека да си починем на този балкон, че има още четири етажа — предложи и Дългата опашка.

— Добре, но само в ъгъла и без никакво мърдане.

Караконджо обаче не чу последните думи на Мъркот, зарадван, че му се разрешава почивка. Докато другите се преметнат през парапета, той успя да зарови муцуна в една щайга с кромид лук.

— Стой. Какво правиш, свинска лакомийо? — нахвърли се върху него Дългата опашка.

Караконджо се стресна, дръпна се рязко назад и десетина глави лук полетяха надолу към другите балкони.

— Божичко, каква е тая буря от ясно небе? — завика отвътре Панчовата майка и затича да събира разпиления лук.

На долните балкони наизлизаха жени и се развикаха една през друга:

— Панчева, какво е това безобразие!

— Пак ли го пуснаха това лудо дете на балкона?

— Мирясали бяхме през ваканцията, а сега от първия ден...

— Ще се оплачем!

— Не е Панчо — виновно се заоправдава майката. — Панчо е на урока по балет.

— Все го защитава тя. Вместо да му опъне ушите...

— Ама разберете, няма го Панчо. Лукът сам се разпиля.

— Сам, сам. Самоходен лук досега не бяхме виждали. С бензин ли се движи или с електричество? — подиграваха се съседите.

— Излезе внезапен вятър.

— Ами, вятър. Не виждам да е ветровито. Нали съм проснала дрехи.

— Да, но той внезапно задуха и внезапно спря.

— Млада жена, пък лъже.

Панчовата майка се разплака и хукна навътре в апартамента, без да досъбере лука.

— А бе знаете ли, че по горните етажи май наистина духа — завика една жена от партера.

Всички надигнаха глави.

— Вярно. На шестия етаж проснатите дрехи се мятат.

— Да, но тия до тях са неподвижни.

— Божа работа.

А то не беше божа работа, а най-обикновена таласъмска работа. Като се уплашиха от хорската паника, таласъмните почти на един дъх стигнаха до покрива. Само Караконджо за кратко време се оплете в едни въжета за пране. Тогава именно се развяха дрехите на един балкон, а другите до тях останаха неподвижни, понеже не бяха на същото въже.

Жените още спореха по балконите и плюнчеха пръсти, за да проверят дали наистина духа.

— Панчо е хвърлил лука, какво ще ми разправяте.

— Не е Панчо, бе хора. То, горкото, наистина по цял ден ходи от урок на урок.

— Ама пък като си дойде в къщи, лудува за трима.

— Море и майка му е една туткава. Все мисли как да направи синчето си гениално, а не вземе да си подреди балкона като хората.

Една по една жените се заприбираха. Таласъмните поемаха дъх горе на покрива. Доколкото духове могат да поемат дъх, понеже дух фактически значи дъх.

— Една е ползата само: че узнахме кой е Панчовият балкон — рече Мъркот.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ТАЛАСЪМИТЕ УДРЯТ НА КАМЪК

Таласъмните си отдъхнаха, мислейки, че са прекарали най-трудното премеждие от преселението си в града. Но нямаха време дълго да се радват, защото скоро разбраха целия ужас на новото си положение. Къщата нямаше таван!

— Как... как... какво ще рече това? — Дългата опашка се втрени заплашително в Мъркот. Когато се уплашеше, той заекваше повече и от Караконджо. Защото добрият Караконджо заекваше не от страх, а от това, че мислите му изпреварваха думите.

Вероятно този поглед имаше за цел да смрази Мъркота. Но, първо, на краставичар краставици не се продават, та и на таласъм таласъмски номера. И второ — когато един таласъм е по-уплашен от тебе, как ще те уплаши?

— По-спокойно де — укроти го Мъркот. — Чакай да се ориентирам в положението.

— Няма таван. Зле сме с тавана — трепереше Дългата опашка.

— Винаги си бил зле с тавана — не загубваше чувството си за хумор Мъркот, потупвайки го по най-горната част на челото, където казват, че се пазел мозъкът.

Съкрушен, Дългата опашка нямаше сили дори да го наругае, че ги е домъкнал дотука. Макар и да не беше умен колкото Мъркот, той разбираше много добре, че един таласъм без таван не е никакъв таласъм.

Караконджо като че ли беше по-безгрижен. Той още бе радостен от похвалата на Мъркот, че е намерил Панчовия балкон. А и плоският покрив на тая голяма къща му харесваше.

— Глад... глад... глад...

— Пак ли си гладен? Аман от твоята лакомия.

— Глад... гладко е. Хубаво за тропане — наивно се радваше Караконджо и припкахе между комините и телевизионните антени.

— За тропането, ще тропаш. Но кой ще те чуе през тая дебела бетонна плоча? — разочарова го Мъркот.

— Като тропаш, кънти ли? — озъби се Дългата опашка.

Караконджо изтропа и се послуша.

— Дов... дов... дов...

— Довиждане, а? И аз искам да кажа довиждане, ама няма как.

— Дов... довечера може и да закънти. Като стане тъмно. И на село нощно време по кънти.

— Кънти ти на тебе главата. До Панчовия апартамент има още четири етажа. Ама на Мъркота умната глава и тя кънти, дето ни вкара в тоя капан. А бе знай ги аз тия с умните глави, ама що ми трябваше да се правя на напредничав таласъм. Не биваше да ви пуцам вън от бабиния Пенин таван и туй то.

— Все пак дайте да направим една репетиция за довечера — предложи Мъркот. — Дълга опашко, дръж тази откована антена. Караконджо, дай тон. Тук е важен силният глас, а не мелодията.

— Квик, квик, квик — с пълно гърло заквича Караконджо.

Дългата опашка подхвана тона и продължи:

Аз съм Дългата опашка.

Щом се чуе моят вик... вик... вик...

Горкият певец! Не можеше дори самият той да чуе своя вик. Очите му се насълзиха. А как се пее през сълзи? Децата донякъде знаят как се свири през сълзи на пиано или на цигулка. А пеенето е още по-трудно. Но репетицията си е репетиция и Дългата опашка продължи:

Щом се чуе моят вик... вик... вик...

— Квик, квик, квик — изквича Караконджо, който с доброто си сърце искаше да му помогне.

Но и викът и квикът се губеха сред грамадната врява, която долиташе от градските улици.

И Дългата опашка запя нова песен или по-право старата малко поновому:

*Аз съм Дългата опашка.
Тук не чуват моя вик.
Свърши позата юнашка —
старата опашка-шашка
тук отпусната се лашка
като скъсан край от прашка
под гълчавата просташка
на врабците, чик-чирик.
Ох, не ща опашка-сабя,
а сега да имах баба,
за ръката да я сграбя
и без страх да слушам как
там оттатък свири влакът,
тук отсам трамваи тракат,
път колите шумно чакат,
хората се бутат с лакът,
всичко тропя, трака: — Трак!*

Певците млъкнаха и седнаха съкрушени в сянката на комина. Само Дългата опашка продължаваше по инерция да маха с диригентската си опашка. Резултатът беше плачевен. Гласовете им се губеха в безкрайното пространство от плоски покриви като в пустиня.

— За тро... тро... тро...

— За тролея?

— За тропането пък да не говорим. Само си подбих копитата.

— Изобщо ударихме на камък — въздъхна диригентът и си подви дългата опашка.

— Не на камък, а на бетон — поправи по Мъркот.

ГЛАВА ДЕСЕТА

ОЩЕ СВЕТЛИНА ВЪРХУ ТАЛАСЪМИТЕ. НО ТЕ ПАК СЕ ГУШАТ В ТЪМНИЯ БАЛКОН

Тежък бе тоя ден за таласъмите, но не бе по-лек и за Панчо. Урок по английски, урок по цигулка, плуване, балет и пет часа училище. Малко хапна вечерта и веднага си легна.

Таласъмите по липса на таван се спотаиха на Панчовия балкон и зачакаха да видят какво ще стане.

— Ей сега ще заспи и веднага ще се вмъкнем вътре — предложи Мъркот.

Да, но Панчо не се предава лесно на съня, колкото и да е уморен.

— Тате — завика Панчо от леглото си.

— Какво има пак — обади се от другата стая баща му.

— Остави вратата към вашата стая отворена, че ме е страх.

— Глупости. Пак сте си говорили с децата за някоя Черна ръка.

— Тоя път беше за Червената ръка. Теодор, като влязъл една вечер в техния тъмен вход, и се появила една червена ръка. Нямамо никакво тяло, а само ръка. И тя...

Вратата се отвори и в нейния светъл правоъгълник застана по пижама бащата на Панчо.

— Хайде, успокой се. И друга вечер не си разказвайте такива глупости преди лягане.

— Тате, седни за малко — замоли се Панчо и хвана баща си за ръката.

— Я стига се е глезил, ами да заспива — чу се отвътре гласът на майката. — Вечер се мотае, а сутрин не може очи да отвори. Ще прощаваш, ако мислиш, че утре аз ще седна да те обувам.

— Наистина няма време, Панчо. Хайде, оставям вратата отворена, но заспивай веднага.

— Разкажи ми за таласъмите — не го пускаше Панчо. — Баба Пена ми разказваше много хубаво. И ги слушахме как тропат на тавана.

— Таласъми. Бабини деветини — викна отвътре майката.

— Не са бабини деветини. Да ти тропнат на тавана, ще те видя аз тебе. Не те ли зная колко си страхлива. Като видиш мишка и припадаш — разсърди се Панчо.

— Не се говори така на мама — упрекна го баща му.

— Ама тя майка ти е виновна, дето му втълпява такива измишльотини — скара се майката тоя път на бащата. — Сега вече е ученик. Има толкова задължения. Трябва да гледа реално на живота. Да знае, че няма никакви таласъми. Че мишките са тропали на тавана. Че никакви червени или черни ръце не съществуват. Никакви призраци в никакви замъци — викаше вече твърде високо майката. — И никакви феи и никакви самодиви. Има уроци и толкоз! Голям си.

— Как да няма самодиви? А „Самодиви в бяла премяна тихо нагазват трева зелена“? — възрази Панчо.

— Ти все много знаеш. Това е друга работа. Това е поезия. И задължение да го научиш наизуст. Това се иска вече от тебе: да разбереш задълженията си.

— Щом има самодиви, има и таласъми — упорстваше Панчо. — Тате, кажи, че има таласъми.

— Има, но на село — отстъпваше бащата, поставен между два огъня. — А в града няма. Хайде, цяло лято си ги слушал, сега заспивай.

— Защо в града да няма? — не се оставя Панчо. — Щом в града има повече удобства за хората, значи, има и за таласъмните.

Лампата в другата стая угасна.

— Аз заспивам, а вие, ако щете, сами ставайте таласъми — сърдито рече майката.

— Тате, сега не мърдай — вкопчи се за него Панчо.

— Виж какво, Панчо. Наистина ще трябва да ти обясня всичко. Таласъми всъщност няма. Това са измислени духове.

— Ама аз знам, че са духове. Затова ме е страх от тях.

— Но те не съществуват, а са измислени от хората през вековете. Едни народи са си ги представяли по един начин, други — по друг. Англичаните са измислили призраци с чаршафи, ние, българите — таласъми и караконджовци.

— Тия с чаршафите са още по-страшни — стисна му ръката Панчо. — Теодор веднъж в техния вход...

— Да, но те са измислили и добри духове. Например феите — мъчеше се да го успокои баща му.

— А нашите таласъми добри духове ли са?

— Доб... доб... доб... — не се сдържа на балкона Караконджо.

— Тате, някой тропа на балкона.

— Сигурно някоя котка.

— Ами ако е мъркотка?

— За женски мъркоти не съм чувал. Слушай сега. Нашите таласъми са едни добри домашни духове. Караконджото например...

— Зная. Това е духът на закланото прасе.

— Значи, баба ти Пена ти е разказала. Такива работи са си разправяли едно време хората през дългите зимни вечери. Не е имало ни телевизия, ни радио, ни кино...

— Но караконджото, като настигнал някого в тъмното, метвал се на гърба му и не го оставял чак докато пропеят петлите.

Караконджо заподскача на балкона, готов да възрази, но другите таласъми успяха да го укротят.

— Да, но това е ставало само по пътя, който минава край гробищата. Колко ме е било страх на времето да минавам там даже и денем.

— А за Мъркота, тате, какво ще ми разкажеш?

— Мъркота даже не е национален, а наш семеен таласъм. Вероятно го е измислил дядо ми, защото нито съм чувал, нито пък чел после нещо за такъв таласъм.

— Ама че невежи хора. Имаше книга „Страшният Мъркот“. Продаваше се по всички добре уредени книжарници — извика Мъркот. Караконджо и Дългата опашка от своя страна едва удържаха пък него да не влезе, да се разпрям с бащата на Панчо.

— Ами Дългата опашка?

— Това даже пък не е и таласъм. Измисли го баща ми, когато бях малък, за да не изяждам сладкото от сливи. Все го криеха я в килера, я в някой долап, но аз го намирах. Тогав баща ми измисли Дългата опашка — пазача на сладкото.

— Я, па тоя! Измислен съм бил! Аз, най-авторитетният между таласъмите! — зафуча Дългата опашка, но Мъркот и Караконджо овреме му бяха застъпили опашката и не можа да помръдне.

— И ти как си го представяше?

— Една дълга опашка и толкоз. Нещо като твоята Черна ръка, само че опашка. Щом тръгнеш да тършувам из тъмните одаички на старата къща, все ще се натъкна я на някоя повязка за къделя, я на някой стар дядов пояс, я на някое повясмо кълчища и тутакси се връщам назад. Все Дългата опашка ми се привиждаше.

— Видяхте ли бе, жалки таласъмчета — доволно се изпъчи Дългата опашка.

— Ха-ха-ха — гръмко се изсмя бащата.

— Видя ли, хвалипръцко — скара се Мъркот на Дългата опашка. — Чул те е и сега ти се смее.

— И все пак си пострадах не от Дългата опашка, а от друго. Понеже все намирах гърнето със сладкото, веднъж го бяха скрили в една бохча с вълна. Бохчата окачена на гредите. Минавам аз край нея постоянно, но хич и не подозирам. Преравям цялата къща — няма сладко. Тогава нямаше конфитюри под път и над път, това ни беше лакомството. И както си вървя отчаян и замислен — бух главата в бохчата. Отвън меко, но отвътре като ме пухна гърнето по челото, цяла краставица ми излезе.

— И пак изяде сладкото?

— Охо, и още как. А бе я да накараме майка ти да направи тая година. От белени сливи, отвътре с орехови ядки.

— Ако не млъкнете веднага, не само че сладко няма да видите, ами и горчиво ще ви стане — продължаваше да се сърди майката.

За щастие Панчо беше вече заспал и бащата лесно се оправда:

— Успокой се де. Трябваше да го приспя. Още е ваканционно настроен.

— Стига, стига. Знам ги твоите теории за развиването на детското въображение. Синът ти ще си въобразява това-онова, а другите ще напредват в живота.

— Ама аз му обясних истината за таласъмните.

— Тихо, че таласъмна вече.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

НИКОЙ НЕ ДАВА КВАРТИРА НА ТАЛАСЪМИ

— Горкият Панчо — въздъхна Мъркот. — Много ми е мъчно за него.

— Мене по ми е мъчно за баща му. Нещастникът. Какви теории се сили да измисли, че нямало било таласъми — изръмжа Дългата опашка.

— Остави това. Те хората са такива — хем нищо не им е ясно, хем искат да покажат, че всичко им е ясно.

— И ти, Мъркоте, си като тях. За много умен се смяташ, ама видя ли докъде ни докара.

— Мъчно ми е за Панчо. Все сме го плашили горкото дете, а то заслужавало само ласка — разнежи се Мъркот и погали Панчо по косицата.

Панчо го хвана за лапата, но не за да я отстрани. Изглежда му беше приятно. Мъркот продължи да го гали. Панчовата ръчичка също се движеше нагоре-надолу заедно с лапата на таласъма.

— Тате, ти ли си? — попита Панчо.

— Не — прошепна таласъмът. — Аз съм. Мъркот. Тук са още Дългата опашка и Караконджо.

— В стаята ли?

— В стаята. Аз съм седнал на леглото ти. Дългата опашка е насреща във фотьойла. А глупавият Караконджо се пъхна под леглото.

— Аз се чудя какво ми повдига отдолу пружината и не мога да се друсна, както трябва, когато се обръщам на другата страна.

— Караконджо, какво правиш? — скара му се Мъркот.

— Люш... люшкам го да спи по-сладко.

— Че как дойдохте тука?

— Остави се. С млекарския камион. Много си изпатихме.

— И аз не обичам млякото — призна си Панчо. — А къде ще живеете, като нямаме таван?

— Не са всички къщи без тавани. Аз нали видях от покрива — възрази Дългата опашка.

— Има и с тавани — съгласи се Мъркот. — Но през бетонните плочи не се чува нашето тропане. При това автобуси и коли постоянно ни заглушават. Има малко тишина от един до четири часа през нощта, но тогава кой ще седне да слуша таласъми. Да, ще се върнем — тъжно заключи Мъркот. — Тая нощ ще се сбогуваме с тебе и ще се върнем.

— През ваканцията пак ще се видим — едва не се разплака Дългата опашка.

— По-право, ще се чуем — пошегува се Мъркот, за да не заплаче.

— Ама останете. Все ще се намери място за три добри таласъма — замоли се Панчо.

— Тала... тала... тала... — изскочи изпод леглото Караконджо, обхванат от общата трогателна атмосфера на раздялата.

— Таласъми — подсказа му Панчо, протягайки ръка да го погали.

— Не! Талавизор! — важно вдигна муцуна Караконджо.

Панчо се засмя звучно, а Мъркот под мустак. По-право, под двата си мустака.

— Телевизор се казва, Караконджо. Е, какво?

— Там ще живеем. Аз гледах одеде как Таласъмчо пожела „лека нощ“ на децата.

— Не е Таласъмчо, а Сънчо.

— Тъй де. Таласънчо. Нали тъй казах.

— Много си глупав ей, Караконджо. Как ще живеят три таласъма в толкова малко сандъче? — подигра му се Дългата опашка.

— Знаеш ли колко много хора се събират вътре? — упорстваше Караконджо.

— Това не са истински хора, а снимки, сенки — помъчи се да му поясни Панчо.

— Ами баща ти нали каза, че и ние сме сенки?

— Това са други сенки — разпери безпомощно ръце Панчо.

— Както и да е. Важното е, че няма място за нас тука, а се поведохме по ума на Мъркот и дойдохме — праметна се ядосано през облегалката на фотьойла Дългата опашка.

— Не, не си отивайте — замоли Панчо. — Останете в хола под канапето.

— Ами прах... прах... прах...

— И таз добра. Таласъми от прах да се плашат.

— От прахосмукачката се плаши Караконджо — поясни Мъркот.
— Това лакомо чудовище изсмуква всички духове от всички ъгли на къщата.

— Вярно — натъжи се Панчо. — Ами тогава ще живеете в моя шкаф с играчките. Малко ще ви бъде тясно през деня, но пък нощем ще се разполагате из моята стая.

— Виж какво, Панчо. Не е работата само в мястото. В края на краищата, колкото и да е труден жилищният въпрос в града, все ще се намери подслон за още три таласъма.

— Браво. Така ви искам — зарадва се Панчо. — Оставете, значи.

— Аз исках да кажа точно обратното: че си отиваме — поклати своята сянка Мъркот. — Не е работата само до мястото. Работата е до времето.

— Нощем ще намирам време за вас. Ето, както сега. Не си отивайте.

Обаче в другата стая блесна ярка светлина и таласъмите потънаха вдън земя.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

ПРЕКЪСНАТО СБОГУВАНЕ

В яркия правоъгълник на вратата се очерта бащата на Панчо, който сънено триеше очите си.

— Панчо, болен ли си? — наведе се загрижено той над леглото му.

— Не, нищо ми няма.

— Бълнуваше нещо. Чух те, че говореше насън.

— Не съм говорил насън, а с таласъмите. Те бяха тука.

— Събуди се! — разтърси го бащата.

— Буден съм, бе тате — съвсем спокойно отвърна Панчо. — Тук бяха и тримата.

— Кои тримата? — сложи длан на челото му бащата. — Термометърът! — извика силно той към майката.

— В нощното му шкафче виж — чу се отвътре сънлив отговор.

— Как кои тримата? Мъркот, Караконджо и Дългата опашка. Просто не разбрах къде изчезнаха, като светна лампата.

— Пак ли за тия таласъми? — гласът вече беше доста бодър и висок. — Няма да й простя аз на баба Пена, дето му пълни цяло лято главата с бабини деветини. Тя е виновна за всичко.

— Ти си виновна за всичко — сопна се на свой ред бащата. — Чунким малко е напрегната програмата им в училище, ами си му измислила още сто урока.

— Ти за програмата не бери грижа. Детето е умно и се оправя бързо.

— С кое по-напред? Английски, цигулка, балет. „Първа позиция, втора позиция“ — закълчи се подигравателно бащата.

— Ами плуването кой добави, а?

— То е необходимо за физическото му укрепване. Няма температура, слава богу.

— Още по-лошо: в пълно съзнание да бълнува за таласъми.

— Ама разберете, че не съм бълнувал. Наистина и трите таласъма бяха тука. Искаха да се връщат на село, а аз ги уговорях да останат. Сега сте ги уплашили и сигурно са си заминали.

— Виждаш ли докъде докара детето!

— Ти го докара с твоята преумора.

— И на мене ми е жал, ама като го правят другите майки, аз ли да изоставя детето си назад от съвременните изисквания.

— Слушай, Панчо — погали го баща му по главата.

Панчо хвана ръката му, но не за да я възпре, а защото му беше приятна ласката. Голямата бащина длан и малката Панчова върху нея се движеха по меката косичка, току-що подстригана за първия учебен ден.

— Тате, знаеш ли, че и Мъркота така ме помилва.

— Млък с тоя Мъркот.

— И другите таласъми също. Интересно, досега само ме плашеха с тропането си по тавана, а тая нощ слязоха да ме погалят. И тримата бяха тъжни. Казаха, че идват да се сбогуват.

— Отдавна трябваше да се сбогуваш ти с тях — викна отвътре майката. — Че покрай тия таласъми и ние вече вампиряхме.

— Ти мълчи сега — скара се бащата. — Таласъмите по-добре от нас знаят кога да се сбогуват с децата. И какво ти казаха на сбогуване?

— Не успяхме да си вземем довиждане, защото запалихте лампата и ги прогонихте. Тъкмо се радвах, че тука нямало петли, които да ги пропъждат.

— Нищо, може би ще се върнат да ти кажат довиждане — помъчи се да го успокои баща му. — Хайде, заспивай отново, че утре ставаш рано.

— Няма да заспивам, а ще ги чакам с отворени очи. По-бързо гасете лампата, докато не са се отдалечили твърде много.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

ЗАВЪРШЕНО СБОГУВАНЕ. НО КОЙ ЗНАЕ...

— Видя ли, Панчо — зашепна Мъркот, — че работата е до времето.

— Нощем, както виждаш, намирам време за вас — седна на леглото Панчо. Тутакси вдигна нозе, защото му се стори, че усети дишането на Караконджо под леглото.

— Ти може и да намираш време, но това вече е друго време — философстваше Мъркот.

— Как ще е друго време? Все нощно време. И досега е било така — не разбираше Панчо.

— И другите таласъми не го разбират, Панчо. Особено Дългата опашка нищо не разбира от нови времена. Затова им казах, че ще дойдем тука да ти тропаме както на бабиния Пенин таван. А всъщност ги доведох, за да се сбoguваме.

— Ще ти дам да се разбереш, като се върнем — изсъска на ухото му Дългата опашка. — Да се благодариш, че и аз се трогнах от раздялата, та не искам да тревожим момчето.

— Там... там... там...

— Таман навреме се обаждаш.

— Не заеквам, а казвам, че там трябваше да се сбoguваме, а не да се катерим тука осем етажа.

— Да, но не успяхме, защото не разбрахме кога си е заминал Панчо.

— До... до... до...

— Тон за песен ли даваш? Дава се „ла“, а не „до“.

— Догодина щеше да дойде пак. Да го бяхме почакали.

— Дотогава съвсем щеше да порасне. Затова сега ви доведох да се сбoguваме.

Нещо изгромоля силно. Всички погледнаха към Караконджо, готови да го упрекнат, че сега не е време за поразии. Но се оказа, че е далечна гръмотевица. В стаята за миг стана много светло и Панчо

помисли, че пак е изгубил таласъмите. За щастие след светкавицата мракът се сгъсти още повече. Сега можеха да се скрият в стаята и трийсет таласъма.

— Не искам да се сбогувам. Толкова ми е хубаво с вас. Досега само съм ви слушал от тавана. Никога не сте били толкова близко до мене. Колко са меки лапките на Мъркот. Как закачливо люлее пружината на леглото ми Каракоңджо. А на стола до тирантите ми се развява опашката на Дългата опашка. Не си отивайте.

— Време е, Панчо.

— Не е време. Останете тука. аз вече не играя с играчки. Вие ще ме забавлявате.

— Е, видиш ли. Къде са играчките?

— Свалих ги в мазето.

— А защо?

— Ами защото не съм малко бебе.

— Ето на. Време е било да се разделиш с играчките си. Сега е време за раздяла и с таласъмите.

— До... до... додето не са пропели първи петли.

— Тук няма петли.

— Ви... видях на един балкон. А и слушах едно стихо... стихотворение за петли по градските балкони.

— Може, но са забранени.

— Как... каква полза, че е забранен, след като изкукурига?

В това време Мъркот бе отворил калъфа на цигулката и звънкаше с лапи по струните:

— Ла, ла, ла.

— Това не е „ла“, а „си“ — поправи го Панчо. Мъркот не посмя да възрази, защото Панчо бе спец по нотите. — Ето, това е „ла“. — Взеха тон и четиримата изпяха песента „Иде време“.

*Иде време, когато сме малки
да задрънкаме звънки дрънкалки
на земята сигнал да дадеме,
че дошло е на свят ново племе.
Но след време изглеждат ни жалки,
и то с право, подобни дрънкалки*

*пред огромните приказни лами,
пред вълшебници с разни „Сезами“,
пред различните там Бармалеи,
пред добрите и лошите феи.
И Снежанка на седем джуджета
и на нашите сънища шета.
Но след време дори и Снежанка
като всяко момиче е жалка —
женомразци сме ний, капитани,
и в морета сновем, океани,
да се бием под рев на пасати,
йо-хо-хо, с еднокраки пирати.
Но след време ний, смели апахи
и команчи, притихваме плахи
пред момичето, вече девойка,
от изящната негова стойка,
очаровани, призовани —
като дълго плавали капитани.
Иде време след туй, иде време
и един за ръка да я вземе.
Иде време да станем големи.
Да тъжсиме тогаз иде време,
че е имало едно време,
а сега в наште сънища няма
ни целувка на фея,
нито пламък на ламя.
А то значи, че вече е време
тая песничка друг да поеме...*

— Чуваш ли го? Сега пък пее насън — мъчеше се да шепне майката, но доста безуспешно.

— Ш-ш-т. Ела, но не пали лампата.

Двете сенки застагнаха над Панчовото легло. Майката посегна да сложи длан на челото му, но бащата я задържа.

— Сигурно има температура. Ти не си сложил добре термометъра.

— Остави го, не е болен. Той сега се сбогува с таласъмите.

Беше тъмно и не се виждаше каква физиономия е направила майката. Бащата я погали по косата и затананика как бързо идва времето отново да тъгуваме за времето на детските приказки. Светкавиците се чуваха все по-близо.

— Гледай ти. Вече е есен, а още гърми като лятно време — учуди се майката.

Дъждът най-напред зашумоля, а после затропа звънливо по водосточната тръба.

— Дано таласъмите да са се прибрали вече някъде на сушина — въздъхна бащата.

— Я стига си се халосвал и ти — скара му се майката. — Лесно ти е на тебе утре в службата: по цял ден хахо-хихи. А на мене цялата къща ми е на главата. Колко пъти ще ме събудите с тия ваши таласъми?

— Кой знае? Може би вече няма. А може би...

Издание:

Марко Ганчев. Сбогом на таласъмите и други приказки

Редактор: Тихомир Йорданов

Художник: Борис Димовски

Худ. редактор: Иван Кенаров

Техн. редактор: Константин Пасков

Коректор: Светла Димитрова

Българска. Първо издание

Илюстрации: Борис Димовски

Дадена за набор на 17. I. 1974 г.

Подписана за печат на 10. VI. 1974 г.

Излязла от печат на 25. VII. 1974 г.

Тираж 33103

Изд. №886

Цена 0,39 лв.

Книгоиздателство „Г. Бакалов“ — Варна

ДП „Стоян Добрев-Странджата“ — Варна

Пор. № 24

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.